1X

Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вlашаrlкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕН МИНИСТРИЙ СОВЕТЕН ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувлı 1923 шера денз ◆ ШИНАРА, 30 ОКТЯБРЬ, 1984 ШУ. ◆ № 130 (7008). ◆ Мах 3 кеп.

СИЙЛАХЬ-БОККХАЧА ОКТЯБРА НАКЪАДОЛХАШ

БУРУВДЕТТАРИЙ ГIУЛАКХАШ

Сийлахь - йоккхачa Октябрьски революце 67 шу дизаре сийна йолча къахьегама вахте а етта башха-дика толамаш доахаш къахьегаш бу укх деношка Старогрозненски бурув тохаре балхий управлене бурувдеттараш.

Ер шу дIадолалуш цар дош деннадар 33575 метр бурув тоха, иэ хул планал совгIа 325 метр, цунца пхьана скважина хьалъе еаш а бар уиг.

«ХIора балха дийнахьа дисциплина тIехдикен хьадер дукхагIен хилийта!» яхана девизатIа яхье башнача бурувдеттараша дIабахача нийс бетта 25398 метр бурув техал. Из хул планал совгIа 648 метр. Цу юкъа 8 скважина бурув теха а лыкхай цар. Иштта хьалхьий 10 керда буровой установка.

Къахьегама овсарле нийс бетта 0,7 процент лакхъеннай, кхойьй 209,8 эзар киловатт-сахьат электроэнерги, 89 тони Iаьржа металл. Дика да цар кхидола технико-экономически хьокхамаш а.

Укх октябрь бетта лаьттан чоаш техкараша лахьрхIадар 900 метр бурув тоха, цхьабаьнда, шоай декхачаммаш а хьежа, цар дехкар тIайийгад 1000 метр бурув тоха. Из гIулакх вIаштIехьдергдолга хIанзе а гуш да. ХIана аьлча, таханарча дийнахьа цар техад 675 метр бурув.

Дика хьокхамаш хиларца белгала я Варишевский Ивана, Буранов Алексея, Сошников Алексея кулгалдеш йола сменаш.

А. ТИЩЕНКО.

КОАРТОЛАШ ХЬАЯЬХА БАЬННАБ

Укх шера бIаь гектара тIа шоаш хьалкхеяь коартолаш чуйиllай «Назрановский» совхоза Къахьегама Цlеча Байракха ши орден лелаеш волча Беков Алхаста Махьмадиера кулгалдеш йола бригадерча механизатораша.

Хаоттам ма хетта дика болаш ха лаьттаеце а деррига балхаш агротехнически боккъонаша дIа ма деддара соадна гуракье а укх шера бIаьстанен ахкаиен деношка а чакхдахарах механизатораш раьза болаш хьийнъай коартолаш. ПланагIа яха йоагIараш 115 центнер йолаш хIора гектара тIара 210 центнер коартолаш лыхай бригада болхлоша. Цар ... шера хьалкхеергйолча коартолашта фуна лаьрхIа мел эшараш дIаоттае а пачхахьалкхенга уж йоакара цаам дикка тIехкхоачашъе а.

Иа толам боаккхачa къаьстта белгалъаьннай Хучубаров Мусий Хьадисеи Оздоев Жабраьила Вийсолтан кулгалдеш йола звеноаш. Бригадир саина йоккха балха опыт йолаш механизатораш бе ужаш а. Цхьа шу дIадахийтан коартолаш дика хьувигье ца еш. Иштта, дIадахачa шера бIарчa хьайицача Бекова кулгалдеш йолча бригадо а Хучубарова звеноc а хIара гектара тIара 210 центнер коартолаш лыхаяр. Дика хьийкъаяр Оздоева звеной яраш а. Пятилетка тIехьарча шера ... хIаш бе хьалхалатта механизатораш.

С. ТОВСУЛТАНОВ.

СУРТА ТIА: «Назрановский» совхоза механизатораш (аьрдехьара аьттехьа) В. Оздоев, М. Беков, Хь. Хучубаров.

Н. ПЛИЕВА сурт.

> Промышленноста болхлой! Дукхагlа хьаде бахача наха дола тlехдика товараш! Диззагlа теркалде тlехь-тlехьагlа дукхагlа хулаш дола советски наха эшараш, сихде ассортимент кердайоаккхинга!
>
> Халкъа эша товараш хьаделга—халкъа боахама дерригача доакъой гlулакх!
>
> (КПСС ЦК ТIаьхехамашара).

ГIАДВУГА ТОЛАМАШ

Тха объединене барт болча коллектива дика толамаш доах цхьайтталагIча пятилетка дилъагIча шера. Коллектива еррига уйлаш, дерригa ъакаш тIакерадаь да къахьегама овсаралакхъяра продукцега дIадоазар лоха даран, къахьегамен производственни дисциплина чIоагIъяра.

Объединене 52 саг ва цхьайтталагIча пятилетка декхараш кхоачашдаь хIанз шийтталагIча пятилетка чотагIа къахьегаш. пятилетка 4,5 шера план кхоачашъяь 1985 шера август бетта чотагIа болх беш 55 саг ва. Производстве хьалхалаттараш, къахьегама ударникаш хIара участке хIана бац аьнна болаш ба. Ерригачa объединене таханарча дика наха 300 коммунистически къахьегама болх беш ударник ва.

Хьаэцарсья вай кертерча предприятена, чуйоагIача хIамаш тегача цехера Кардаильская Людмила Константиновна. Цо хIана болх бу 1986 шера январь бетта чотагIа. 1970 шера ера из тхо доача балха. Ший болх безаш, цунах кхеташ саг я из. Кардаильскаяс болх беча хана цига хетаду цхьаккха сага теркам тIагIоргболаш хIама дац цун къахьегамца аьле. Массане а сашна болх бу, сих а лац. Цхьабакъда, дикка из зийча оаш кхетадергда цхьаккха совлен хIама цун балха моттиге доацилга, ше деш дар сабоере уйла тIайохийташ цо делга. Моздйна мел эша хIама цун кулга кIал хул массе хана а. Шаккха еха гургъаш цун машина, хIаца аьлча, ханнахья даьтIа хьокхаш муг тох цо цунах. Духхьа цеoал Людмилай кулг кIалкара кIалаш тайп-тайпарча йистех кийча продукци хьахулаш бIаргаяйча. Бакъда, укхаза тамаш е хIама дац духхьал къахьегам вIаштIехьбаккха хар, дисциплина хилар мара.

Цхьайолча хIамаш тегачун балхага хьежача кхетаде хала да цун болх лертIа дIа хIана болаш: шийна могар деш сих а ду из, норма кхоачашъе а гIерт. цхьабакъда, дикка зийча е кIол ший ала дезача хилац, е таь ворaнг истола кIала улл, машина цIаьхха йох. Цу лоалам боацаш хетача хIамашa кIезига лоацаш дIалоац балха ха.

Кардаильская хьехамча а я. Шийна хоар, опыт цо кхо ца еш дIалу уллув болх беча нагархоита. Цо царгара а хьалех балха моттиге достам хилар, балха хаьах бизза пайда эцалга. Из иштта кийча я бригадира, натахьа эше мастера новкъостал де.

Шу дIадоладеча гIоне планал тIех шортта продукци арахецаш хиларца белгала я тха трикотажни цех а. Цу цехерча наьха къахьегамах хьалувла беркат да из. АтIа-м дац тха мехкарашта уж толамаш даха. Бакъда, лакха говзал, шоай болх ма берра бовзаро, декхарий лоархIам дика кхетабеш хиларо карагIаувл церна уж. Дика къахьегарца белгала ба цу цехера комсомолхаш Ацаева Зина, Тазуркаева Лиза, Озмалаш бе-бе йолаш я уж шаккхе а. Цхьабакъда, уж вIаши тарбеш дола гIулакхаш а доахк царех. Уж да цар кхоачашдер цхьа хIама долгеи, хьалхашка аттa декхар дика кхетадеш хилари. Уж бааза шоай балха говзанчаш ба. Л. Тазуркаева хIанз болх беш я 1986 шера чотагIа. Зинас ший пхе шера план 3 шерен 10 беттан кхоачашъяй. Хетаргахьа массехк шу хьаяха шийна машникана болх беш ягIаш Ацаевайна вIалла дага а дарий-хьоrI шийха иштта дика производственица хург ма йий, цунгара масал эцараш, цунца ийсбала гIертараш хург ма бий, аьнна.

Ший планаш тIайийца социалистически декхараш тIехкхоачашдеш хьайоагIа Зина. Сево доахийт цунга иштта дика толамаш, малагIа къайле я цун толамий? Укхазе къайле йолаш хIама дац. Ший новкъостел вIалла а эргаш лац Ацаева. Духхьал шийна хьалхашка аттача декхарий лоархIам бизза кхетабеш халар мара хIама дац укхаза.

Динача толамашца чакхбаьккхар дIабаха нийс бутт а объединене хIамаш тегараша. Планал совгIа товарий продукци арахийцар 473 эзар сома маьхa. хIаьта продукци маьхала лакхара план 104,7 процент кхоачашйир. Уж толамаш кхы лаьгI ца долийташ къахьегаь лаьрхIа ба тха хIамаш тегараш дIахо йолача хана а.

Н. ЭЛЬДАРХАНОВА,
Нохч - ГIалгIай производственни текстильно-галантерейни объединене керттера инженер.

КПСС ЦК октябрьски (1984 ш.) Пленума решенеш кхоачашъеш

ХИЙ ДЕХКА ЛАЬТТАШ— ВАЙ ГАНЗ

КПСС ЦК аргIанарча Пленуме КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста К. У. Черненкос даьча къамальлга чIоагIа уйла тIайохийташ ладийгIад Сунженски района колхозийн совхозийн къахьегамхоша. Мехка экономика дIахо дегIайоалаярах, юртбоахама производствана интенсификаци ярах керттерча достамех, кхачен фонд тешаме алсамъяккхара мелиораце лоархIам лакхбарах йола боккха чулоацам болаш долча цун къамальлацара положенеш а выводаш а йиза къоабалъеш тIайийцай.

Ялхайтта эзар гектар совгIа лаьтта да района боахамашка хиш дехкаш. Цар тIа шер-шера хьалкхеду ка бола ялат, хьажкIаш, бьцадаараш, сом, доакъар а кхы тайпа а культураш. ЛаккагIа хул чуэцаш бола хьувкъам. Иштта, «Ассинский» совхозе ка бола ялат чуийцад хIара гектара тIара 44 центнер а йоаккхаш, «Путь к коммунизму» яхача колхозе яьнккай 34 центнер, XX партсъезда цIерагIча колхозе — 30. Дика хьийкъай цу лаьттaш тIа хьалкхеяь хьажкIаш, люцерна, кхы тайпа культураш.

Хиш дехкаш доацача лаьтташ тIа хьалкхеяьчарца нийсйича цар хьувкъам дикка лакхагIа ба. Цу масало къаьста хьахьокх мелиораш яь долча лаьттaшa боккха пайда луш хилар а мехка Кхачан программа кхоачапъеча юртбоахама къахьегамхошта хьалхашка оттадаь декхараш толаме кхоачашде таро хулийтилга а.

Цхьабакъда, хиш дехкаш долча лаьттаех оаха ма боагтIара пайда ийца баларе дикагIа хургъяр ерргa культураш. Тахан духхьал дIаалдеза. октябрьски Пленуме КПСС ЦК Политбюро члена, СССР Министрий Совета Председатела новкъоста Н. А. Тихонова ший доклада тIа белгалдаьха кхоачамбоацараш тха района боахамашка а нийсдалийта хилар.

Царех да хиш деттара дола балхаш дIахьоргдола кхоачам болаш йоца кадраш хьалхе а кийчъяь ца хилар. Иштта, Ленинен Кировен цIерагIча колхозашка а, кхы цхьадолча боахамашка а, цхьан сменагIа болх бара а тоъаш бацар механизатораш. Цудуxьа дегIайоагIаш лаьтташ культурашта эгар чIоагIа гIа хий эшача деношка догIа на хьисапе хий детташ йола агрегатех кхоалагIа дакъа малацар цхьадолча боахамашка болх беш, кIезига бар поливальщикаш а. Из бахьан долаш пайда ца эцаш дIадар канелашка гIолла новкъо дола хий а. Цу тайпара хIама нийсдалийта йиш яц дIахо йодача хана.

Хиш дехкаш дола лаьттaш эффективности культурен лакха йолаш леладара дерригa балхаш ма доагтIара Iаз замалахьа вIаштIехьдала деза. Къаьстта боккха теркам тIабахийта беза трактораш, насосаш, догIана хьисапе хий детта агрегаташ, кхыйола техника ханнахьен дикен кийчъяра, ца тоъаш бола механизатораш поливальщикаши кийчбу курсаш болх бе йолалийта еза. Лоацца аьлча, дийнахьа а бус а вIалла ца совцийташ хий детта дега кердача шера еррига культураш хьувкъаьара.

Иштта пайда а эцаш, мелиораци аь лаьтта леладе таро хулийт хиибоахама организацешта. Сельхозхимеи Сельхозтехникан предприятешта мелиоративни системашин хийн дехка техникен еха ца хулийташ хилийтар а лоацача хана мел эша минеральни удобренеш а тувсаш, баьцовгIаш лоралра средстваш юкъехьухьилга а тIакила хилларо.

Кхы цхьаькха гIулакх а тIайийцад Пленуме тхо геттара раьза долаш. Из да колхозий, совхозий чура оросительни система хиибоахамий организацей баланса тIа дакла оттадар. Боахамашка эшаш йола техникен лакха квалификаци йола специалисташи ца хилар бахьан долаш вIаштIехьдалац хиш сеташ хила безача технически боараме хилийта. Вочa хьале нийсъелар укх шера Кировен XIX партсъездеи цIерагIа колхозаш, кхыдола боахамаш.

Мелиораци аьча лаьттан беркат ма могга алсамдаккхара деррига балхаш бригадин хьисапе вIаштIехьдаха деза. Тха района дукхагIдолча боахамашка йолаш я цу тайпара къахьега мехотрядаш, бригадаш, звеньяш. Боахамий кулгалхой, специалисташ, парткомаш, профкомаш декхарийла я бригадин хьисапе къахьегарадолаш еррига колхозашка, совхозашка коллективаш вIашагIйохна а овсарле лакха йолаш цар балхаш дергдола хьалаш Iалашде а.

П. ШУМИЛОВ,
Сунженски района юртбоахама управлене керттера агроном.

Турпала бригаде

Социалистически Къахьегама Турпала Саидом Бауде кулгалдеш йолча Шалински района «Джалка» совхоза бригадо дика хьувкъаьй еррига культураш укх шера а. 400 гектара тIара кIа чуийцад планагIа даккха доагIар 21,5 центнер долаш, хIаране тIара 34,5 центнер а доаккхаш, генараш чуийцад хIара гектара тIара 15,6 центнер, планагIа даха доагIараш 11 центнер йолаш.

— Бригадерча берригача механизаторашa хьинар ца кходеш къахьегарах хьахина беркат да из, — йоах Саидова. — Къахьегарген доал дарген хьежжа мага хьахалац цхьаккха а хIама.

Цо яхар бакъхьлар хьахьокх Бауде бригадерча болхлошта тийшача пачхахьалкхен совгIаташка хьежача. Терисе Мусостая Новрзуннаса Салавдинен Къахьегама Цlеча Байракха орденаш еннай. Саидова вокххагIволча вешийна Мухадеша — Къахьегама Сийлен кхоалагIа степена орден. Цар балха опыт хьа а эцаш, доккхий толамаш доахаш хьабоагIа бригадера къона болхлой а. Царна юкъе къаьстта белгалбаьннаб Гебертаева Зулпа, Мазаров Саlид - Хьасан, Цацаев Ибрахlим, Джамалов Хьасан.

Укх деношка деррига шоай низаш тIадерзадаь хьажкIаш шеъара свеклаш чуэцаш боахи Саидова бригадера болхлой. Шоашта могар ду комбайнаша хьаьхьа хьажкIаш лафеташа кхай тIара центральни хьатта дIакхухьача трактористаша, аьта гIаламаш силос чуйолача кIоагашка дIакхухьаш болча шофераша. Царна юкъе къаьстта дика болх бу Магомадов Маулара, Тимиров Iумара, Тепсуев Ризвана, Муслиев Айнде, Магомадов Лемас.

— ХIара гектара тIара 45 центнер хьажкIаш яха декхар тIайийцадар бригадо. — Из оаха кхоачаш а дергa, — йоах Б. Саидова. — Къахьегарга хьежжа алаш а куз механизаторий, хIаьта планагIа яха йоагIарел совгIа ялхарах йоагIаш йола хьажкIаш а пурхьа болхлошта, — тIатох бригадира.

Н. АСЛАХАНОВ.

БАЛХАШ ХАННАХЬА ЧАКХДОАХ

Аз кулгалдеш йолча бригадо укх шера 110 гектара тIа комсаш лелаьй. Уж хьалхдера де дезаш хиянз балхаш шоай ханнахьен агротехнически боккъонаша дIа ма декхарен чакхдахарах дика хьийкъай. Оаха чуйийцай комсаш юкъера лаьрхIача хIара гектара гIара 80 центнер а йоаккхаш. Цудухьа тха аьттув а баьннаб пачхахьалкхенга уж йолкара план дикка тIехкхоачашъе. План 700 тонн йолаш еххай 890 тонн.

Цул тIехьагIа оаха новкъостал дер «Старощедринский» комсий совхоза болхлошта.

ХIанз комсаш йоIаш, кхы тIа де дезаш дола балхаш деш боахк са бригадера болхлой. Хоза ухача деноех ма могга пайда а эцаш, сихен дикен чакхдаха хьожаргда тхо укх гурахьа де дезаш дола балхаш. Къаьстта боккха теркам тIабохийтарба оаха шетъялалехьа комсий гаьнаш лаьтта тIа а теха дIакъовлара.

Л. ЛУКЪЯНЦЕВА.
Шелковской района «Червленский» колхоза бригадир.

Визит чакхъяьннай

27 октябре Советски Союзера дIавахар КПСС ЦК-вся Советски правительствии вийхе вена балха визитаца вай мехка хиnна МНРП ЦК Генеральни секретарь, МНР Министрий Совета Председатель Ж. Батмунх.

Аэродроме из накъаваккхаш бар КПСС ЦК Политбюро член, КПСС ЦК секретарь Г. В. Романов, КПСС ЦК секретарь И. В. Капитонов, кхыбола официальни нах.

(ТАСС).

СЭВ-а СЕССЕ ЗАСЕДАНЕ

27 октябре Москвера Гаване яхар КПСС ЦК Политбюро член, СССР Министрий Совета Председатель Н. А. Тихонов керте вола советски делегаци. Цо даькъа лоацаргда Вlаши Экономически новкъостал дара Совета сессе XXXIX заседане.

Аэродроме делегаци накъайоаккхаш бар КПСС ЦК Политбюро член, СССР Министрий Совета Председатела хьалхара заместитель Г. А. Алиев, КПСС ЦК секретарь Е. К. Лигачев, кхыбола официальни нах.

(ТАСС).

СССР ЛАКХЕХЬАРА СОВЕТ ГУЛЬЯРАХ ДОЛА

СССР Лакхехьарча Совета Президиума УКАЗ

СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМО СОЦАМ БУ:

цхьайттазлагIа херкача Советски Социалистически Республикай Союза, Лакхехьарча Совета шоллагIа сесси 1984 шера 27 ноябре город Москве гулъе.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель К. ЧЕРНЕНКО.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Т. МЕНТЕШАШВИЛИ.

Москва, Кремль.
1984 ш. 24 октябрь.

«СССР ЗАСЛУЖЕННИ МЕЛИОРАТОР» ЯХА СИЙЛАХЬА ЦIИ ОТТАЯРАХ ДОЛА

СССР Лакхехьарча Совета Президиума УКАЗ

СССР Лакхехьарча Совета Президиумо соцам бу:

1. «СССР заслуженни мелиоратор» яха сийлахьа цIи оттае.

2. «СССР заслуженни мелиоратор» яха сийлахьа цIи СССР Лакхехьарча Совета Президиумо лу гIишлошъяра, промышленни, эксплуатационни, Iилман, проектни, кхыча предприятей, организацей, учреждений болхлошта мелиораци дегIайлалеча доккха даькъа лацарахи цу даькъе 10 шерал кIезигагIа йоацача хана болх барахи.

3. «СССР заслуженни мелиоратор» яхача сийлахьча цIерах йола положени «СССР заслуженни мелиоратор» хьача наькха тIа йоаллаеча знака описани чIоагIъе.

4. 1979 шера 3 ноябрча СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указаца (СССР Лакхехьарча Совета Ведомосташ, 1979 ш., № 28, ст. 479; 1982 ш., № 1, ст. 1, № 23, ст. 408; 1984 ш., № 29, ст. 502) чIоагIъяьча, СССР орденех, медалех, сийлахьча цIерех йола юкъара положене 19 статьяна «СССР заслуженни парашютист - испытатель» яха дешаш аьнначул тIехьагIа «СССР заслуженни мелиоратор» яха дешаш Iотlатоха.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель К. ЧЕРНЕНКО.
СССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Т. МЕНТЕШАШВИЛИ.

Москва, Кремль.
1984 шу. 26 октябрь.

«СССР ЗАСЛУЖЕННИ МЕЛИОРАТОР» ЯХАЧА СИЙЛАХЬЧА ЦIЕРАХ ЙОЛА ПОЛОЖЕНИ

1. «СССР заслуженни мелиоратор» яха сийлахьа цIи СССР Лакхехьарча Совета Президиумо лу мелиораци дегIайлалеча доккха даькъа лаьццачех цу даькъе 10 шерал кIезигагIа йоацача хана болх баьчех гIишлошъяра, промышленни, эксплуатационни, Iилман, проектни, кхыча предприятей, организацей, учреждений болхлошта.

2. «СССР заслуженни мелиоратор» яха цIи лу СССР мелиорацен хиш боахамен Министерства, мелиоративни предприятеш, организацеш, учреждене каре йолча СССР Пачхахьалкхен комитеташен ведомствашен хьачубенначул тIехьагIа.

3. «СССР заслуженни мелиоратор» яха цIи еннача наха дIалу СССР Лакхехьарча Совета Президиума грамотех оттаьча образецах йола наькха тIа йоаллаю знаки.

4. «СССР заслуженни мелиоратор» яха наькха тIа йоаллаю знак, наькха аьтта оагIорахьа лелаю, хIаьта из цIи енна болча наьха СССР орденаш яле, царна тIехь йоаллаю.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Т. МЕНТЕШАШВИЛИ.

«СССР ЗАСЛУЖЕННИ МЕЛИОРАТОР» ЯХАЧА НАЬКХА ТIА ЙОАЛЛАЕЧА ЗНАКА ОПИСАНИ

«СССР заслуженни мелиоратор» яха наькха тIа йоаллаю знак дошув даьккхача томпахах йоаю дуиха саьна нашдарга кепара я 32 мм. лакха а 36 мм. шера а йолаш.

Хьалхашкахьарча оагIо тIа знака юкъе дIа-юха аьржача аIанераш тIа дошув даьккхa контури го баьккха йолаш дошув даьккха йисти йолаш лакхе цIе эмалеви сеэкъилг йоаллаш дилла гаьнна дIадодача, сийна эмаль тIайоаллача, пхорагIа техача стилизованни долча кавала сурт да. Бьацдара эмаль тIайоаллача гома аьрдехьара лакхерча даькъа тIа — кIин нана сурт диллад. Знака лакхерча даькъа тIа говнахье дань йоазув да «Заслуженни мелиоратор» аьнна, лохерча даькъа тIа гоннахьа дошув даьккха йист йодача цIеча эмалеви ленточка тIа — «СССР» аьнна йоазув да. Знака тIехьашкахьарча оагIоа наькха тIа йоаллаеча знака номер тIалатта лент а доаллаш лаурови тIъовронг я, лакхерча аьрда оагIорахьарча даькъа тIа — массен жIовнен сурт Деррига йоазоши суртaши бегаш агIаш да.

Наькха тIа йоаллаю знак лаламен чIугеи новкъостале 22х18 мм бустам а болаш дошув даьккхача томпахах яьча, харшашка гIолла чакхдаьккха тIагIолла теха 18 мм шера цIе беса даьре муарова лента а долаш шийсса йиъ саьна колодочках дIатое. Колодочкана тIехьашкахьарча оагIоца булавка боала знак баракъах дIайолла аьнна белла.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Т. МЕНТЕШАШВИЛИ.

НОВКЪОСТА Н. Е. ХЛЕБНИКОВНА «НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ТРАНСПОРТА ЗАСЛУЖЕННИ БОЛХЛО» ЯХА СИЙЛЕН ЦIИ ЯЛАРАХ ДОЛА

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума УКАЗ

Автомобильни транспорта даькъе дика гIулакхаш варахь дукхачa шерашна хьаьнала къахьегарахи «Нохч-ГIалгIай АССР транспорта заслуженни болхло» яха сийлен цIи лойла Хлебников Николай Ефимовича — Грозненски автокомбината автомобила водитела

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИН.

гор. Грозный.
1984 шу. 24 октябрь.

Партийни вахар: болхо стиль

КОММУНИСТАШ — ХЬАЛХАРЧА МУГIАРАШКА

— «Октябра 40 шу» ахача совхозо диъ шера печчахьалкхенга ялат дохкара пятилетка план кхочашъяь ца Iеш, дика тIехкхочаш а яь. Иштта цхьайттадегIча пятилеткан пачхьалкхенга дерригa а 23900 тонн ялат дохка декхарийла яр совхоз. Бакъда, пятилетка диъ шера совхоза коллективо дехкад 27900 тонн.

Боккхача лоархIамерча балха тIа аз толам боакхалга шн-шегIа хьахиннадац» Парткома кулгалхочо Х. Арчакова дувцачох, аз толам хьахиина ба совхоза механизаторашa. цуь администраце, партийни организаце, кхычар шоай бехктоккам кхета а беш къахьегарах. Цхьатарра да совхоза парткомо хIара коммунистагара, хIара говзанчагара е болхлочунгара хьадехаш дар: цаI болх беш вола саг хила йиш яц шиъ план кхочаш ца еш.

— Эггара бехктоккамегIа йолча, халагIча участкашка хул тха коммунисташ, — йоах парткома секретара Арчаков Хасолта. — Веррагаш 67 коммунист ва тха организаце, из кIезига яц, нагахьа санна хIара коммунисто шин декхар кхетадеш къахьегаш хилча.

Балхах хьакиннар довзаш хилча ала йиш яц совхоза коммунисташа хьинаре къахьегац аьнна. Шоай боахама а, района а хьалхашка латта декхараш кхочашделга КПСС XXVI-ча съезда соцамашца, КПСС ЦК Пленумий соцамашца дувзаденна долга кхетаду совхоза коммунисташа а, ерригача коллективо а. Цунга хьежжа хул совхозе къахьегарах хьахулаш дар а. Вай лакхе белгалдаьккхар совхозе пачхьалкхенга ялат дохкара пятилетка план тIехкхоачашъяь хилар. Иштта кIезига лоархIам болаш дац укх боахаме коартолаш йохкара пятилетка план хIанзале тIехкхоачашъяь хилар а. Совхоза ерригача коллективо доккхал де йиш йолаш да коартолаш йохкара пятилетка план 316 процент хIанзале тIехкхоачашъяь хилар.

Совхозе кIезига бац массеза хьинаре къахьегарца шерра белгалбаьнна бола говзанчаш. Социалистически яхье хьалха латтараш бувцаш хилча эггара хьалха цIи йоаккхарах ва механизатор Кодзоев Бахьаудди. Халданза балха планаш тIехкхоачашъярца белгалхинна йац гIоргваьнна волча механизатора цIи.

Парткоме доккхал дарца цIераш йоах массаре балха хьалха латтарий мугIарашка къахьегаш болча кхыча говзанчий а. Царех ба механизатораш Э. Хучиев, З. Оздоев, Ш. Зурабов, иштта кхыбараш. Еррига таронаш оарцагIъяхарца дIахьош да совхозе укх гурахьа зябь оахалга, гуйран ялат дIадувлга. Цу балха а халданза хьалхалаттараш ба вай цIераш яьха механизатораш зябь оахача 10 гектар норма йолча цар хIара дене оахар 20 гектар а, кхы тIех а лаьтта. тIаккха халданза шин балха норма «Т-150» яхача тракторца 180 процентага кхаччалца кхоачашъеш хьавера тракторист Ю. Зуматов. Механизаторашa а, кхыча болхлоша а хьинаре къахьегар бахьан октябрь бетта гуйран ялат дIадера балхаш чакхдаха лерхIаш ба совхозе, из иштта хургхиларах цхьаккха шеко яц.

Парткома секретара Арчаков Хасолта дувцаш ма хилларе, парторганизаце шерра пайда оц къахьегамхошта юкъе кхетама болх дIабахьара йозаш йолча формаех, кердаяраш лех. Кхетама болх цIаккха лаьгI ца болийташ дIахьош ба совхоза берригача къахьегамхошта юкъе. Из лоархIаме декхар кхоачашдара балха юкъеза ба берриг коммунисташ, совхоза говзанчаш, аппаратера болхлой. Аьлча кхоачам болаш да тахан совхоза коллектива юкъе агитационно - кхетама болх дIахьош, итташ пропагандисташ, агитатораш хилар. Къахьегамхошта дIайовзийт коммунистически парте а советски правительства а керттера решенеш, белгалдоах царца дувзаденна, хьалхашка уттадеш дола декхараш. Цу гIулакха партийни комитето доагIаш дола новкъостал дара а, халданза балха тIахьожам хоаттабара а хIара бригадана, звенона тIачIоагIбаь ба коммунисташ, комсомольцаш, депутатски актив, халкъа дозорнеш. До таро хулийт хIара балха участкера хьал шин ханнахьа довза, эшшача новкъостала оарцагIовла.

Парткомо массе участкашка цехови партсобранеш йир, тIаккха хилар совхоза парторганизаце собрани. Цу собранешка, коммунисташта хьалхашка цIаьккха белгалдаьккхар «Пятилетка план — диъ шерага» аьнна совхозе дIахьош йолча социалистически яхьах хьакиннар. коммунисташ оарцагIаьхар беррига низ тIабахийта из декхар кхоачашдара.

Боккха лоархIам болаш да совхозе хIара говзанчо, болхлочо социалистически яхье шийна хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашделга массанена гуш хилар. Цу гIулакха совхозе массе а производственни участкашка долаш да социалистически яхьа экранаш, цар тIа гуш я хIара болхлочух яхьа итогаш, балха оасарле.

— Тхона дика хоаш да, — йоах совхоза парткома секретара Х. Арчакова, — производственни декхараш шин ханнахьа кхоачашдара болхлой коллектива юкъера идейно - кхетама болх лаьгI ца балийтар мел доккха маIан долаш да. Цу лоархIамеча балха оаха халданза юкъеузаь совхоза, юрта Совета, иштта кхыбола кулгалхой.

Совхозе дика кхетаду хIана укх сахьата бахархошта юкъера политико-кхетама болх боккхача лоархIаме хилар. Из кхы цIаьккха а белгалдаьккхаь да КПСС Центральни Комитета июньски (1983 ш.) Пленума решенешка, цу Пленуме КПСС ЦК Генеральни секретара К. У. Черненко аьча док[illegible].

Мехотрядий, фермий, бригадий коллективашта хьалхашка интернационални а атеистически а темаех къамьлаш, докладаш еш хул совхоза парткома секретарь Арчаков Хасолта. директор Аушев Абукар, керттера инженер Дударов Вахьаудди, керттера экономист Батыжев Хьасан, агрономаш Бенов Юсап, Аниев Уматгири, иштта кхыбараш. Моттигера хьалаш дика довзаш болча царна хов ладувгIаш болчар тержаш керттерчоа тIаоза, дика дар, пайдане лар хьаллацара а, тIехьадисачоа дуьхьале яра а уж тIахьтха.

Хала хете а белгалдаккханза делац, барт болча, массаза а балха котало яккхара къахьегаш йолча коллектива юкъе хIанз а тIехьабиса кхетам бола, вахара юстара лела гIерташ бола цхьаццабараш шеслуш хилар. Уж ба тунеядцаш, цхьаццайолча дика сектай членаш. Цар леладеш дола зуламера гIулакхаш шай ханарча вахарца тардуртдолаш дац. Цудухьа шоаш леладер харцахьа хилар уж кхетабар. вахара юкъезоара ма могга кхетама болх бу совхоза парторганизаце.

Совхоза коллектив интернациональни коллектив я. Укхаза гIалгIашца цхьана болх беш а бахаш а ба дукхача къамий шикараш — эрсий, нохчий, хIирий, дагестанцаш, иштта кхыча къамех бола нах. Дега тоаж беш дола хIама хилара тарра белгалдаккха мегаргдолаш да дукхача къамех бола нах цхьа цIен дезал санна бахаш а къахьегаш а хилар.

— Граждански тIема шерашка деиз елла я тха юрташка ленински интернациональни доттагIала хард, — яхаш дувц Арчаков Хасолтас. —1919-ча шера феврале ТIой-Юрта а, Долакх-Юрта а деникински бандаш тIалетача гIалгIашта уллув царна дуькьала турпала латаш эрсий, гIаьбартой, кхыча халкъий аикалаш бар. Аьлча кхоачам болаш да, цу халача деношка уккхаз тIем тIа, дакъа лоацаш хиннача цIеча командирий школерча 180 эрсий аикал чувоагIаш дивнача отрядашарча 137 саго тIалгIай халкъа паргIато бахьан шоай вахар дIадела хилар.

Цудухьа да, политико-кхетама балха эггара лоархIамегIа дола дакъа из хилара тарра, совхоза партийни организаце интернациональни доттагIал чIоагIдара болх халданза дIахьош хилар. Цуний дувзаденна да совхоза коллективо Къулбеседа - ХIирий Пригородни районерча Коста Хетагурова цIерагIча колхоза коллективаца дукха хана дена социалистически яхь лелаеш хилар. Белгалдаккха мегаргда из яхь лелаяр бахьан долаш совхоза а колхоза а бахархошта юкъе интернациональни доттагIал, вошал хоттадена хилар. Балха, цу е воюх коллектива карагIаьнар вIаши техкарца, цунга хьежарца хадаш дац шин коллектива юкъе социалистически яхь дIаяхьар, доттагIал чIоагIдеккхад кхыметтел совхозерча а. колхозерча а болхлой дезалашта юкъе, каст-каста вIаша хьоашалгIа ухаш, цIейш белгалдоахаш, вошача новкъостала оарцагIовлаш моттигаш дукха хул совхозе а, колхозе а.

Боахама еррига участкашка дIакхоач коммунисташ, балха шоашкара хьокхам теларал совгIа, болхлошта хьалхашка латтача декхарех беседаш еш, уж кхоачашдара керза таронаш лехаш хул уж. Цу гIуланха чIоагIа накъайоал Долакх-Юртарча шурий комплексе, ТIой-Юртарча № 3 йолча МТФ, иштта кхычахьа хьайилла цIе уголокаш.

Совхоза парткомо тахан керттера лоархIаш да балха план кхоачаш ца еш цхьаккха болхло ца хулга. къахьегама толамаш доахарий эггаре хьалхарча мугIарашка массаза а коммунисташ хулга. Цо таро хулийтаргъя совхоза коллектива эггара халагIча декхарех лоархIаз.

ВЕДЗИЖЕВ Альмад, яздархо.

Советски халкъо Сийлахь-боккхача Даймехка тIем тIа Котало яьнчиха 40 шу дузача цIейна сийленца накъбахара доккхий декхараш тIаийцад Грозненски ремонтно-механически завода болхлоша. Шоай дешг дииза кхоачашлара 40 хьинаре вахта яхача девизах шерра социалистически яхь йоарлаяьй цар. Цу яхье халдана хьалха латташ хьавоагIарех ва токарь-карусельщик, коммунистически къахьегама ударник Маскуров Муса. Юкъера лаьрхIача хIара сменагIа нормаш 150 — 160 процент кхоачашъю цо. Цудухьа дукха ха я из пятилетка тIеххьарча шера чотах къахьегаш вола.

СУРТА ТIА: токарь М. Маскуров.

И. ПЛИЕВА сурт.

Шоай декхараш массаза цIена кхоачаш а деш, даим социалистически яхье хьалха латташ бола болхлой бIаьш ба «Терек» яхача Кохч-ГIалгIай мебельно-хьун хIамаш еча производственни объединене шоллагIча филиале. Царех цаI я упаковщикий бригадир, коммунистически къахьегама ударник Биева Лида Исмаиловна. Ше болх беш йоллашехьа болхлойнагарахой шийна чакхьаьккхай цо.

Коммунист ше хиларах тарра дог гIоадоаха толамаш [illegible] листически яхье хьалха латташ я Лида. Юкъарча балха тIа а хьинаре дакъа лоац коммуниста. Цеха партбюро члена декхараш а массаза цIена кхоачашду цо.

СУРТА ТIА: упаковщикий бригадир Л. Биева.

И. ПЛИЕВА сурт.

Болхлочун уйлаш

КЕРТТЕРА БАХЬАН

ДIабаххача нийс бетте план кхоачашъяьац тха объединене коллективо. ХIаьта ер шу дIадолалуш предприятей юкъарча собранешка доккхий декхараш тIаийцадар. Царех дар планал совгIа къахьегама оасарле цхьа процент лакхъяри продукцега дIадоахар 0,5 процент поддели. Шу чакхдале гарга гIертад, тIаккха тха декхараш-м кхьаьта тIа дицад ала йиш я майрра. Дуккъал продукци ерзацалга 98 проценти из маьхала яккхаре план 99 проценти мара кхоачашъяьац. Уж хьоахамаш кхы а докагIа да цхьайолча цехашка, участкашка.

Кулгалхоше дувцачох, план кхоачаш ца яра бахьан болхлой ца тоъаш хиларах латт. Цхьабакъда, дуккъал из мара кхы бахьан дац-кьогI гIулакх иштта хилараI бахьанаш шерта да. Уж лаха гаьна веха безаь.

ГIулакх бокъонца тахкача гучадоал къахьегамен производственни дисциплина Iалашъяте до хилар. Цунна тешал деш да дIабахача нийс бетте 163 сагI-ди прогулаш яь хилар, хIаьта администраца пурамийца лераш а тIехьа дIаэхьдаIача укх хул 1078 сага-ди.

Хьовцаргьа вай аз бола боа йола кхаалагIа цех. Цхьанне а тьоахамаш план кхачанашъьаац оаха 90 процент мара. ХIанад из иштта? Из да прогулаш хиларах, тIехьабусараш хиларах, балха тьалаш ца хиларах. Хийла хIамаш тога материсташ баккара дIаоахсиз дийхай тха прогулаш яр бахьан долаш. Дукха ха йоацаш болхара дIаьяьхар Тасуханова Аьсят. Цо массехказа прогул йир, хIаьта балха тIехьавоавлага-м цул оамал а хинна дIаэттадир. ХIанз а дукха ба цкъа балха хана къал-Iо ухараш, къамалаш деш нахьа болх боабераш, аьннар дIа ца ээдераш. Цу нахацера къаста дезаьга шерра хоаш да тхо.

ЧIоагIа ясала латт цкхо беш бола политико-кхетама болх. ХIаьта дисциплина толхаьчоа дуттьал выговор еннар аьна далац гIулакх, тоIаьзар де-м мотча хана а кхугерда, сона эатачох къалхалаттача нахаа дIахьий опыт кагагIбарашта дIайоверийтара гIулакх шерра тьахаацца деза профсоюза цехкомо, администраце. ТIаккха дукхача хана дика производственникаш а лоархIаш хьабоагIа нах тха цеха шортта ба. Царех ба Измайлова Фатима, Даудова Миновси, Кагерманова Донка, кхыбараш.

Алапи кIезига да яхаш летташ а нийсалу. Бакъда, алапи кIезига да юккъанца болх ба дIаволалуча хана. ХIанз аьлча, балха опытага, цо хIаьдарга хьежжа мара луш мерчад ехна. Хе дIа ма йода, балха говзал кераерзаерга хьежжа мара хилац опыт. Дуккъал вай балхах аьлча, аз бола бу ер валлагIа шу да. Юххьанца са а дер кIезига алапи. Цхьабакъда, хIанз 250 сом эц аз бетте юкъера лаьрхIача. Сона хетачох, ше карадеца говзал оаш йолча сага балха аьна бутт а балале ачча дувцаргдец.

ЧIоагIа къе, аьттув боацаш моттиг я оаза болх бу цех. Цхьаккха тайпа балха хьелаш укхаза дац аьлча, харц хургдац. ДукхагIча декъе из хIамаш бахьан долаш а тоъаш бац тхона болхлой, мала решэ кургаа баьдеча, готтача, цхьаккха тайпа лостам боацача балха моттигa къахьега. Се нийсъеннала е сег ма воагIалаа укхаза аьлча, санна кулг а постадий дIайодар цхьайола хIамаш тегар тха балш хьалаш бенъенца дейзаргIа тIехьагIа.

Йоккха новкъарле ю тхона нах балха хьекхуала безаш йола автобусаш леннахье хьа ца акаро а. Тха дукхагIбола хIамаш тегараш Урус-Мартанаеш, Грозненски районашкаре хьакхуала безаш ба. Цу гIулакха чIоагIа лоархIаме да ПАП-5 тхона лоаттеаш йола автобусаш технически дикача хьале хилар. Таханарча дийнахьа чIоагIа тиша, каст-каста йоаш я тьахаю транспорт. Масала, 10 октябре автобус къе ца ярк балха хьа ца соагIаш висар 15 саг. ТIехьагIа оахе техкача гучадьалар автобус ремонтах латтеш хилар, хIаьта из шоашта хоашше а кхыйола транспорт хьожаьхьац автотранспортни предприяте кулгалхоше.

ХIанз хьошаргда вай мишта тха болхлой бытовой хьелаш. Уж а веларгволаш дац. Кхыметтел общежити а яц хьалъя йоалаш. Дукха ха я из тхона хьалъеш летта, Бакъда, сантехнически балхаш лерттIа кхоачаш ца дер бахьан долаш цIьан хота тIа дахнидаш цунцара гIулакх. Тахан-кхоана эксплуатаце дIалургьа яхаш латт из.

ЧIоагIа Iаткъ тха балха тIа нахa хIама дaа столови ца хилар а. ДукхагIбараца шоашца цIагIара хьаьккхь кхача. ХIаьта цIвабараш гаьнне городерча столовешка ук делкъийга. Из бахьан долаш ханнаьхье шоай балкай тIа мехбетхе хьалу нах.

Балха хьехамаш дика кхерара новкъарле еш да раскройщика цохо ханнаха баьдал ца лоаттар а. ХIара сменагIа шин сахьата хIаьта а балх ца беш дегIа дмаш хул тха. Дерриг а дIадаьккхача е алапена Iаткъ из хIама. Бераг кьа тега тьаш ца тоъаш а нийсу моттигаш. ХIара балха операцена шо-ший таймара бос бола тай эш. Из митта ца хилча ОТК боалхоше дIаьца тигац продукция.

Ловцца аьлча, аз белгалдаьа кхоачамбоацараш бахьан долаш да тха цеха митта эсала хьинхамаш хилар. НагахьаI санна уж дIадахара кулгалхоша а болхлоша а шоай еррига таронаш оарцагIа йоаце вIаштIехьдале мег тха пятилетка декхараш кхоачашде. Дукха ха яц шу чакхдале йисар. Цудухьа ма хулла сихагIа оарцагIа довла деза тIехьабусарий мугIарашкара дIадовлара.

Ф. ТОВСУЛТАНОВА,
Грозненски швейни производственни объединене шоллагIча цеха хIамаш тегар.

ГIИШЛОНХОЙ КУЛГАЛХО

Цхьан дийнахьа СМУ-9 кулгалхой шоайла дагабоалаш бар Грозненски биохимически заводе хьалъеча лоархIамеча объекте премисей цехе малагIа коллектив хьожаергья яхаш. Цар массане а цхьан дагара а болеш ваIад йир цига Р. Саева керте латтача гIишлонхой коллектив хьожае. Уж гIалат ца баьнналга хьалхарча деношка а хьахьекхар коллективо. Хьинар кхо ца деш кха а хьегаш, шоай низ кхоачар ду цо йилладча хана из гIишло эксплуатаце дIаллара. Кхетамца вIаштIехьбаьккхар участкерча гIишлонхоша шоай къахьегам. Бизарг пайда ийбора балха хьалат, техникех, механизмех. Кулгаца деш хиннача халача балхашта механизацин автоматизацин еш, уж аттача даьхар, къахьегамен производственни дисциплина телхаелга цIендаь дIадаьккхар. Бригадашта, звеношта керте оттабир коммунисташ, комсомольцаш, йоккха опыт йола къахьегама ветеранаш. Ваьча балха ленна итогаш а еш, кхоана де дезараш белгалдоахар. Цудухьа хивал дукха хьалха рапорт делар гIишлошъераша пятилетка хьалхарча диъ шере план кхоачашъярах. Белгалданкха дезаш да оасаре къахьегарал совгIа участка гIишлонхоша шоаш кхоачашдеча балхашта юкъе цхьаккха тайпа брак ца нийсйолийташ хилар.

...Атта яьннахац Саев Рахьмана из урхе. Юххьанца деза шаьрра дIа а баха, таханарча коталонга кхаьчабац цун къахьегама никъ. Каменщика ученик волаш, тIаккха каменщик волаш болх бир цу дуккьашка. Дукха нийслора халонаш, ше каралаьца боля кIоаргагIа боазра де эшараш. Цу заьнъе эшаш йола знанеш йоацаш яр гIишлонхой балхах лаьца. Дуккъал каменщик хиларех кхоачам беш вацар къона гIишлонхо. Цу гIулакха тIехьа дукха уйла йир цо. Юххера а соцам бир гIишлонхой техникуме деша отта. Начальникалла ваха гIерт мотт тхона тха Саев, — яхаш бегаш бора цун новкъосташа, цо документаш техникуме дIаденналга хайначул тIехьагIа.

Цхьабакъда, цар дувцача хабарашка ладувгIаш вацар эIамсаг. Дешар дIадоладеннача хьалхарча юкъьгах дукха халонаш ла йийзар цун. Цу хана гIолча хилар цунна бригадир И. Демин. Духхьашха Саев къахьега волаеннача хана цун эггара хьалхара хьехарча хинна гIишлонхо вар из. Цо баьхьехам тахан а тIехьа бицлац цунна. Дика дешаш техникум чакхъяьккхара шийна низ беннар цо даь хьехамаш дар. яхаш дагалувц цо дIадаха шераш.

Духхьашха каменщика говзах кара а ерзаяь ше гIалат валар а кхераш болх беш вар къона гIишлонхо. Социалистически яхье хьалхалаттараш белгалвоахача хана эггара хьалхарчарца цIи йоахар цун.

Хьинаре къахьегарал совгIа, организаторски болх цунна дика ховлга ца зувш дисанзар СМУ-9 кулгалхоша. Цудухьа дукха юкъ ялалехьа звенона кулгалле оттаву Рахьман. ХIанз кхоачашде дешаш хьалхашка латташ дола декхараш лоархIамегIеи бехктохкамегIеи дар.

Болх бара тIера а боацаш, шоашта бола аьттув лехаш бараш бар звенона юкъе. Царца чра ковсам оттабир Р. Саевс. Цхьабараш керда порядкаш ца лоаш бригадера дIабаха бийзар. ЧIоагIъелар звеной коллектив.

Заводской районера эттара бехктокхамегIа йола установка хьалъе декхар тIадилар цхьан дийнахьа Саева юкъевоагIача бригадана. Из тамаш а яцар. Шийх бIуболийташ дола гIулакхаш дуккказа а карагIдуллийтадар цо. Шийх бенна тешам боабанзар звено коллективо, цун кулгалхочо. Иллача хане тIехдикен хьалъяь а аьнна эксплуатаце дIаевлар цо объект.

Ше болх беча производствах дог лазаш, цун да ше лоархIаш вола саг ва Р. Саев. Из иштта хилара дола дукха масалаш довладе йиш я. Цхьан дийнахьа балха ди чакхдоалача хана цун опалубка хьалъеш йолча объекте хьанхаьчар бетон а яхьаш ена автомашин. Цхьа-шш сахьат даьнна а из латташ ха яьккхача итташ болча цаха. гIишлонхоша хьийга кхъа эхье доаргхилар дика кхетадир звено кулгалхочо. Цаьхаха нийсбеннабар беррига болхлой а звеньевой ше а. КIезиг-дукха балха тIа тIехха а сеца бетон дIаийийта еза вай, аьнна хоам бир звено кулгалхочо. Цу дьаьнье цхьаннега а декхар де дезаш хиланзар. Сейсмически пояс дIаоттаяра еррига бетон шоллагIча этажа тIа хьалтIаяккха эзаш яр. Лампаш а сегаш из болх чакхбаьккхар звеноцарча гIишлонхоша.

Цу сайрийна де лезаш белгалдаьха гIулакхаш доацаш цхьаккха саг вацар церех. Цхьабакъда, из хьовхаданзар шоай производствах дог а лазаш, шоай коллектива сий лакха лоаттаде гIертача звеной членаша. ШоллагIа дийнахьа цар дийхар СМУ-9 кулгалхошкара шин ханнахьа гIишлон материалаш шоашта хьакхухьийтаргйолаш гIулакх вIашIтIехьдаккхар. Уж сайна йола моттигаш дукхьашка ца хинналга а дIахайтар царна.

Коммуниста Саев Рахьмана, цун коллективо дакъа а лоацаш хьалъяь лоархIаме гIишлош итташ я. Цо хьалъяь СССР 50 шу дизара цIерагIча химзаводера цехаш, В. И. Ленина цIерагIча Грозненски механдаьтта чакхдоахача заводера ЭЛОУ-АВТ яха установка, кхыйола бехктокхаме гIишлош. Уж ерригаш а дикен тIехдикен оценка а луш, дIаийцай пачхьалкхен комиссе. Уж толамаш доахача доккха дакъа юкъедихад Р. Саева а.

Тхьо шу совгIа ха я гIишлош хьалъеча Саева къахьега. Хоаш ма хиллара хIанз уйх сахьате гIишлон участкана керте а латташ прораб волаш болх беш ва из. Ше коммунист хиларах тарра дукха партийни декхараш кхоачашду цо. СМУ-9 эггара дикагIвола агитатор ва из. Дукха кхетама болх бу цо къоначa болхлошта юкъе.

В. КОСТОЕВ.

А. Казаков

САТОССАШ

ДУВЦАР

(Нистедоалар. Доладар № 128 «Сердало» тIа).

III

Байса. Ши улица вIашагIкхеттача, керта IиндаргIе теба латт гIийдача дегIара кIаьнк. Мишка ва из. Бутт хIанз а хьалбаьннабац, хIаьта гаьн-гаьна доахкача доккхийча селкъий низ кхачац къулбехьарча бийсан йикъа боадо аккхе, цудухьа ниаткъа мара гуш дац Мишкий гIов. Цхьабакъда укхазара цунна-м дика бIаргагу совещани чуйоаа цIа а цунца сагIуа болаш йола территори а.

Дукха ха я совещани йолаенна: цхьа сахьат хила а мег, шиъ хила а тарлу. ЦIенна тIадоагIа накъхаш лорадеча тIадиллалар Захаров Емельяна — Iаьржача форма флота матроса. Цунна новкъостала бахийтаб подпольни организаце къона членаш: связной Суханов Митькеи партизана - гикалоица воI Мишкеи. Митька квартела цхьан оагIорахьа эттар. Мишка — вокха оагIорахьа. Цар дежурство дера юкъагIа, хьалхагIа а мо мара, цхьаккха хатар хиннадац. Город тхьайса дукха ха я, цудухьа цхьаь цхьаннахьа гуш садоалла дегI дац. Йоассаенкача улицашка гIолла лелаш тенна даьнна вIалеш мара.

Посте латтар вIордалеш гIулакх да, хIаьта городе Шерипов Асланбек хиларахи хьатIайоагIача событешеи дог тохадалийта волча Мишкий уйлаш цу деной керттерча турпалашкахьа — партизанашкахьа йолх. Цо бIаргаш дIадувладу, цунна хьалхашка шаьра къоасталуш хьаотт дакха лоамаш, цар босешка йоага бIаьш цIераш; царна гонахьа, топашта Iотабез а бенна, тIаккхуххаш мос лайна ферташ а йолаш, мохамаш а йолаш багIа цIимхара нах: ваьча моттигацара, цIенцара, дезалара безам а царга сагассар а вIашагIъийна йиллеш доах цар. ХIаьта Iов кIал, чIожешка шура санна кIайча лехка тонтолаш уд...

Партизанашта тIаккхоачилга чIоагIа дагадоаллаш вар Мишка. Лови хьалъухача боннагIболча новкъосташкара дуккказа а дийхалар цо шоашца цар ше вугилга. цхьабакъда, кIаьнка лохача дегIа бIарахьежача, кулг тоссар цар: вIамига ва хIана а.

Из дагадехачи, дог лазадоал Мишкий, кхы са ца а тохелале, дог чIахи, тIаккха бIаргашдара Iоъара а нийкхе, басилгаш тIа гIолла Iободалу дирача хин массеха тIадамилг. ТIаккха мераж хьал а эзе, кхералий юкахьоьк из тIехьашкахьа ше сага бIаргагой, кулг хьакхе сиха басилга тIара дIадоах хи тIадамилгаш. Улицаш, хьалхагIа а санна, яьсса я, цудухьа цхьаннена а бIаргавайнавацар кIаьнк доастамаьнна, велхаш. ГIарца е гIерташ, шорттига мераж йоаних Мишкас, мерех кулг хьокх, тIаккха, совйола уйлаш керта чура лелда а йий, дикка хьожаш улицашке волалу. нийсса дехьа оагIорахьа дагIача еттача кирпичий цIен тховна тIехьашкара шорттига хьалкъсад бутт. Тховна тIехьашкара хьальайбенне ши кIира даьнна бола из, сийрда а баьнна, цхьан юкъа юха а сеца уйла еш латтеш санна хетт: дIахо айлургба-хьогI е айлургбац. Цул тIехьагIа иштта ше лаьрхIача санна, тховна ирача гIайна шорттига дIаюстара а баьлс. бIарг ма кхоачча лакхача, сийнача аренгахьа аттен сихен урагIа болалу. Цхьабакъда, цу сахьате гIамгIе гаьна листача гIана юкъебода.

ГIана юкъе хьоарчабеннача бетта бIара а хьежаш, юха а уйла даьгахьа латт цун. Цунна дагаух, цо шийна белажк тIа куйг а теха, каст-каста оалаш хиннар «Хьай дешар дIаккосса дийзадар яхаш гIайгIа ма е Iа, воI. Укх сахьате оаха Iаьдал тхоей бе а делла. керда вахар хьайдерга вай, тIаккха боккъал башха саг верга оаха хьох». Мишийна хац из керда вахар мишта хургда. партизанаш шийна хийттача тайпара из хетадала гIерт из — къьгта, сурт санна, цхьабакъда, иштта хетадала воларах хIама хилаш цун. Уж уйлаш керта чура дIа а яьхе. Йоккхача гаьна юкъера ткъовронга тIара ткъовронга тIа а боалаш арабала гIерта бутт ле отт из.

Иштта дIайода массехк минут. ЦIаьхха холу Мишкийна лаьттан йоккха шар шин когашта кIал тохаелча санна, тата доацаш сийнача аренгахьа йолаелча санна хеталу Мишийна. ХIаьта селкъий сигале тоха а енна, шорттига текхаш цхьаннахьа кIалхьагIа Iочуйодаш санна хеталу. Цу доллача хIамангa шерра хьадийлача бIаргашца бIара а хьежаш. уйла еш латт Мишка: фаьлгана дувцача кемаца, сакъердаме лелача дукхача сердаловаица шийна безам тIаувзача цхьан тамашийнача города юкхе гIолла ше водаш санна хеталу.

ЦIаьхха, зага а доацаш, кхераш босс цунна чу. ХьалхагIа хийттараш цIаьхха дIадоал керта чура, хIана саьккъухаш хьеж цу улицагахьа. Бетто сийрдаьякха латта из гIар-тата дика, сатийна я. Цхьабакъда, маьрша, пабарах йоаллаш санна из яле а, Мишкийна моллагIа дале а цхьа хIама холу цигара вIаштIехьлоаш. Керта чоажошка кхоач детталуча цун дего ду тата. Сов чIоагIа дог тохадена хиларах баге йокъалу. Хий мала догдоагIа. Халла батера мотт керчабу Мишкас, сатем бийна а волаш. хIана-кIанз фу хургда-хьогI яхаш хьежаш ва из. ЦаI а шиъ а минут йоал, тIаккха хеталу цунна, ше хозахета яхер дьнна. Цхьабакъда, цу ханна улица дехьа оагIорахьара боадонна юккъера хьаара а вьле теба а тебаш, совещани йолча цIенгахьа вола цхьа саг. КхералгIий дегIаца мел бола зулам бода Мишкий, цIогIа тоха дог отт. цхьабакъда, шийна бордаш хьовдулургдоацилга хов. «Фуд ер да?— уйла босс цун керта чу. — Е Митькийна а, е Емельяна а гац-хьогI из? Юххера а. депал ура а оттадий. шорттига оов тох цо. Цо ханна цунна хьалхашка хьотт лакха доаца, шера накха бола Захарова тIов. Тебаш водача сагагахьа шорттига дIахьожаву из Мишкас. ЛаьрхIа цунга хьежаш массехк секунд йоаккх Емельяна. ХIанз шаьра бIаргагу из деникински салте хилар. Цуна тIеххьа картацара хел а къальсте, массехк саг кхы а вода. иштта теба а тебаш. подпольщикаш заседани еш болча цIенгахьа.

— ХIа-хIа, кIаьнк, хIанз кхы Iа укхаза де хIама дац. ахийта укхазара хьай соалоо, — моастагIашта тIера бIарг а ца боаккхаш, йоах Емельяна Мишкийга. Цо кIаьнк атта хьалъай а вий, картах тIехвохийт. Сов чIоагIа даьттах кхийтта бIаргашкара сийгаш дIадахар Мишкий. ХIаьта а лоаввар терхадаш цо. цу сахьате хьаура а нийсхе. улица тIа доаллачунга ладувгIа отт из. Цхьаннахьа юкхе боргIилцах Iах — кхерам тIабоацилга хайташ Емельяна беш бола хоам ба из. Цхьаннахьа коашкара бокъонца иштта юха Iах цуга. Из хеза Мишка ше латтачара дIаметтахьа а нийкхе картах тIеххоссалу. тIаккха юха а улица тIа нийсвенна из. сатем байна дIа-юха хьеж. Цунна бIаргагу. веха саг санна терка а тержаш, салташкахьа вода Емельян. Цунах бIарг кхийтта вожаш тIап аьле юхасовц. цул тIехьагIа кхы гIар-тата доацаш цунна го а бий дIаовтт уж. Емельяна, моастагIий дукхагIа хьебалийта безам болаш, вехача саго санна дешаш ерча а деш ду царна къамаьл:

— Гой шоана, шиъ да ма хьаккхарг. миштта нийслу вахача метте: укхаза Iо а ваь хьалхийнав со. хIаьта а цIенгахьа бола никъ корабагIаш, ха-ха-ха... Салташ, гIаьле лотае цIалг хургъяцар - хьогI шуга?..

КIайгварзейцех цхьанне эшшагалла хьаллотаю, цхьан юкъа хьальаразких, сийрдача бетта сердалонах вIалла хайра гуш боаца эIамига ала. ГIевле лотае аьле IотIаьвера Захаров, тIаккха цу ханна цхьан салтечо вIалла зага а доацаш, кIал гIолла кертах хIама тох цунна.

— Дядя Емельян! — увзараьле цIогIа тох Мишкас. Емельян хьалийслу бокъонца цецваьлча санна. тIаккха цIогIа техачахьа дIа а хьеже, нийсса эргьала лаьтта Iовож. Салтий цунна IотIа а беттаний, из вехха болалу.

— Хьона фу деза укхаза, ва хурдел, хIай?.. — цхьаьне гIовка гIер йоал Мишкий керта тIа. Юхахьежача Мишкийна бIаргагу шийна хьалхашка латта генна, гIоарал дайча санна Iоохкаенна басилгаш а йолаш эпсар. Деникинцо тIанхийтте Мишкий юхе лоац, хIаьта а вож дIакарара а нийкхе, ше ма водда улица тIа гIолла хьалвод.

Тоъал гаьна ваьннача тIехьагIа юхасоц Мишка, тIаккха, эпсар, чоаллеттаеш говзаш а долаш, цхьанахь гаьнна йорт етташ воагIача юкъагIа, уизараваьнна хьеж подпольщикаш чухиннача цIенгахьа: хоайй-хьогI уж цига?

Нах чухиларах цхьаккха белгало яц цIагIа юккьанна. Кораш айххийта дIаькъайлаяда, гIовраш теха чIоагIа тIатоIаьй ииI. Цу ханна цхьан корагара запавеска хьалъайлу, цунах серлияг аранйккхача санна хеталу. ТIаккха массехк IиндаргIа, гIар-тата дужадаь, коа юкъе гIолла дIадод. Цул тIехьагIа дукха ха ялалехьа дика говрий когий тата хул, тIаккха атта, оалхазар санна, лохача арлаккхий картах тIех а кхоссалий улица гIа воал говрабаьри. Цигара цIаьхда, кочъенна говр тIаьнаш тIа а отташ, юха а ерзайий, чоаболагIа города къулбехьенгахьарча оагIорахьа вода из.

— Хьалаца из! — цIогIа тох халла салоахача эпсаро.

Хьалхашкахьа дохкхача куйнечески цIен саьнггара хьаралеах массехк салте. Улица юкъе дIаовтт. Уж, хьалдаьна топаш йолаш, гебагIашца ниI дIакъоала гIерт. Говрабаьречо, дийташ тIа нийсвелле хьалъура а этте, ше ма йодда говр дIа а эккхийте, массехказа шод тох салташта. Цунах кхерабенна уж дехьа-сехьа дIаюстара лелх. тIаккха царна юкхе гIолла из мух мо сиха тIехъийкхачул тIехьагIа, цхьа ха яьннача гIолла массехказа топаш кховс, кхераденнача кIале кIалилгаша санна Iехаш, цунна тIехьа коап а еш. Калайча говрабаьрена тIехьахоих кIайназанаша, тIаккха, улица Iоккхоачалучча тIехьа а кхий, тобу цар цунна. Гуш дар, говрабаьри ше а моастагIашта гучара къайлавала дукха сиха ца хилар. Дош ца хетачох велакъеж из, сотника бIарга тIа бIарг оттабь, кIирвенна дIабIара а хьежаш.

— Из вац, — цIаьхха цIогIа тох сотника. — Из вац Шерипов!..

— Мичав Шерипов?— тIа а чувхаш тIагIертар из лоамарочоа.

— Со ва цунна хьалхара, — хам ца беш воа лу цо, — со мегаций?

— Хьалаца из! — юха а команда лу салташта саготтеннача сотника. — Контрразведке хьалчувигалаш. Вогх! цIона тIера яьккхе а. Шерипов мичав хьаалийталаш.

— Арара мух лаха отта хьо хIанз, — вел дIамсаг.

Тоссаенна говраца улица тIа ваьнкача къоначa лоамарочо кIайгварлейцаш корзахбахарах пайда а ийна. Шерипов кхы ше хо ца волийташ кIалхара нийкхав совещани хиннарчара. Городера гIар-тата дикалга вьнна доттагIий болча сибар а дал, жаIун барзкъаш тIа а дийха. маьрша лоам хьалвахар из Грознера. Шин-АргIа юкъе ахкан даьгIенашка ва

ХАЛКЪА БIАРГАШ

Парте директиваш, правительства решенеши советски законаши материальни производстве, гIулакх деча сфера ерригача участкашка мишта кхочашду хьожаш тохкаш, партийни организацей кулгалца, боккха болх чакхбоаккх НГIАССР халкъа тIахьожама органаша.

Цу балхах а дIахо тIахьожамхой къоастае езача халкъа боахаме нийслуча проблемаех а дийцар укх деношка КПСС Нохч-ГIалгIай обкома политически серделон ЦIагIа хиннача халкъа тIахьожама органий актива республикански собране. «КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лаккхехьарча Совета Президиума председатела нох. К. У. Черненкос халкъа тIахьожамхой Ерригсоюзни совещане даьча къамаьлагара хьадоагIача республика халкъа тIахьожама органий декхарий хьакъехьа» доклад йир НГIАССР халкъа тIахьожама Комитета председатела А. И. Воронкина.

Цо белгалдаьккхар, паччахьалкхена къахьегамен дисциплина чIоагIъяра тIехьалоаттIабеча къовсамо республика халкъа тIахьожама хьинар айдаьлга. Комитеташеи группашек чIоагIбаьб экономе режим лораяра, производства тароваш хьалехара плаканаши заданеши кхоачашъяра лоаттабу тIахьожам. Цу дешашта кхетабаь бар тIеххьарча шерашка чаккбаьнкха хIара шоллагIа бола тохкам. Цу тохкамаша новкъостал дир кхоачамбоацараш дIадаха, балха тIа нийсдала тарлуча кхоачамбоацарех хьалхе хоам бе, исполнительски дисциплина чIоагIъе, тайп-тайпара гIалеташ дувлийтача кулгалхошкара хьадехар лакхде.

Цхьабакъда, Ерригсоюзни совещане нох. К. У. Черненко къамаьла тIа, СССР халкъа тIахьожама комитета председатела А. И. Школьникова яьча доклада тIа дозорешта хьалхашва оттадаьча керрдача декхараша дIадех халкъа тIахьожама органаш хьы а хьинарегIен майрегIен болх бар.

Цудухьа, докладчико къаьстта терман тIабахийтар республика халкъа тIахьожама органаша шайн балла тIа юкъагIдутарацта, белгалдаьхар цар республикан халкъа боахаме эггара дукхагIа йоаххо е еза доакъош, дийцар дIахо малагIча гIулакхашта уйла е еза.

Таханарча общественни производстве цIаккха а ца хиннача бесса эш чIоагIа дисциплина. ХIана аьлча, цхьан болхлочо дисциплина телхаеш хилча из Iаткъ ерригача коллектива белла. Къаьстта теркам тIабахийта боагIа предприятешка, оттаьча договорашка хьежжа продукци лоаттар дисциплина чIоагIъяра. ХIанзарчох из гIулакх дикача хьале дале йиш яц. ТIеххьарчи икаьшеран карарча шера шийбеттан республика промышленни предприятешка халкъа бахама дIа ца луш йисай 156 миллион сома мехьа продукци. Из нийсденнад дукхача предприятешка поставкаех дола договорни декхараш кхочаш ца дар бахьан долаш.

Денхар сенах латт аьлча, из латт комитеташа, группаша шоай тIахьожамца постанной дисциплина телхаергхиларах хьалхе хоам бала. Цу тайпара кхоачамбоацараш дувлийтарашкара дIадехар цIаккха а ца хиннача бесса чIоагIа хила деза.

Тохкамаша хьахьоих дукхача предприятешка приписка, очковтирательство, паччахьалкхен отчетность телхаяр санна дола во хIамаш леладелга. ТIеххьарча шерашка республикански халкъа тIахьожама комитето гучаьяьй «Грознефтеоргсинтез», «Грознефть», «Чечингнолхозстрой», «Чечингушпобытбыт» объединенешка хина йоккха приписакаш, отчетность телхаеш хувцар. Цо хьахьоих цу объединенешта чуйоагIача предприятей халкъа тIахьожамхошка приписказаш лоаттабу къовсам чIоагIбара боагIа теркам тIа ца бохийтаьга, укхаза уж паччахьалкхен дисциплина телхаяра йолча фактаьшта йисте гIолле тIехбуалалга.

Вай паччахьалкхен эконо-ваш гIожа IотеIа а деш, харцахьа ноакъа бальнигча болхлошта цхьаккха а къахетам бе йиш яц.

Халкъа тIахьожама органаша чаккйоах кхом барцех хьурмат дарцех кхаэенна рейдаш, тохкамаш. Цхьабакъда, хIара тохкам рейд еча хана цIаьнха, кхьметтел цхьан предприяте а хIана нийслу вайна юха а, мах бола паччахьалкхен ресурсаш хьалха санна кхом боацаш йоаеш йола фактааш? Месячник, хьажар долча хана халкъа тIахьожамхоша тIахьожам лоаттабу хIара станока, агрегата, металла е кхыча материалий хIара килограмм гIулакха дIаяхийта тIадошаду. Хьажар чакхдоал — керда рейд е тохкам балцца деррига юха а къаьарча хьисале дIаюда. ХIаьта даттача хьало дIадех массаза а цIенхаштта тIахьожам лоаттабар.

Къахьегама дисциплина лаккхъяра наькъаш дувцаш халкъа тIахьожамхой Ерригсоюзни совещане нох. К. У. Черненкос чIоагIа лаьха мах бир боахама расчетах къахьегаш йолча бригадей. Халахете а, ерригача предприятешка боагIаш бола терман тIабахийтац цу лоархIамеча гIулакха. Масала, биохимически заводе 38 процент мара болхлой бац бригадим формагIа къахьегаш, Грозненски электромеханически — 39, «Трансмаш» — 41,5 процент. Укхаза, эггара хьалха бехк бакхка боагIа боахама кулгалхоех. Цхьабакъда, цу балха юкъе шоай моттиг дIалаца йоагIа халкъа тIахьожамхоша а.

Экономика дегIаахара чIоагIа йоча оагIорахьара Iаткъ транспорта балха тIа нийсдолийта кхоачамбоацараш, къаьстта машинанаькъа. Халкъа тIахьожамхой дукха хIама де йиш я транспорта болх тоабара.

Цох цхьа масал доалаьдергда аз. КПСС ЦК-и СССР Министрей Советон тIадиллaparIe республика халкъа тIахьожама органаша, шийл хана дукхача наха лакъа а лоацаш, тохкам бир йолча составех пайда миката ийбу. Цох цу сахьате холуш пайда баьлар. Вагонооборот дукхагIа хинна йоллане, тохкам чакхбоалаш юкасолаль латтача вагоний дукхал 15 процент лохьелар.

Республика халкъа тIахьожама органаша къаьстта терман тIабохийт, Кхачан программа кхочашдьяра. Дукхача комитеташей группашей цIенхаштта къовсам лоаттабу колхозайи совхозайи фермашка, кхашна хьа мел кхедаьр лорадара.

Цхьадолча юрта боахама доакъошка эттача чоалханеча хьалашка, боахамий кулгалхошеи специалисташеи мегаел, халкъа тIахьожамхошта а деррига де дезар дийзар хьайбай продуктивность лакхъеча еррига тароваш сарцагIъяхара, шуреи дулхи нийдара планаш кхочашдьяра, хьайбаш дукхагIа хилийтаран уж ца дойтаран. ХIанз вайна хьалхашка латта керттера денхар да хьайбаш тоаме Iангара дахара, доакъара кхом бара, общественни хьайбей продуктивность лакхъяра партийни советски органашта ма хулла дукагIа новкъостал дар.

ТIеххьарча шерашка парте тIагIертта лоаттабу законаш чIоагIдара, бохьошаш лораеш йолча органий болх тоабара, кулгалдеча болхлой бехктохкам лакхбара, дисциплина чIоагIъяра бола къовсам. ХIаьта халкъа тIахьожамхой денхар да — из къовсам ерригача участкашка, ерригача къахьегама коллективашка хьаллацар.

ДокладагIа йолча пренешка къамаьлаш дир: В. И. Ленина цIерагIча ГНПЗ оператора, халкъа тIахьожама поста члена Н. И. Велерникова, Нохч-ГIалгIай шекара завода керттерча экономиста, халкъа тIахьожама группа председатела М. М. Ужаховас, Гудермесски локомотивни депо слесаря, халкъа тIахьожама группа председатела А. З. Мацуцина, «Наурский» совхозе воккхагIволча агронома халкъа тIахьожама группа председатела заместителя Е. Н. Мухина, Надтеречни района «Гвардейский» совхоза откормочни комплекса бригадира, халкъа тIахьожама головной группа члена Х. И. Насухановa, Ножай-Юртовски района Орджоникидзе цIерагIча колхоза тхьамда лежадечо, СССР Лаккхехьарча Совета депутата, халкъа тIахьожама группа члена Я. Г. Байсуркаевас, халкъа тIахьожама Грозненски городской комитета председателя И. М. Попова, Шелковской района «Червленский» колхоза доярка, халкъа тIахьожама группа члена А. А. Кувандыковас, «Промавтоматика» НПО воккхагIволча Iилман сотрудника, халкъа тIахьожама группа председатела В. В. Маркова, Назрановски «Электроинструмент» завода слесарь-инструментальщица, СССР Лаккхехьарча Совета депутата, халкъа тIахьожама головной группа члена Т. Д. Халгуева, ВЛКСМ Нохч-ГIалгIай обкома шоллагIча секретаря Г. В. Чуманова, Ачхой-Мартановски района «Урожайный» совхоза директора С. А. Гиреева.

Цар дийцар шоай коллективай дозореша производстве дисциплинеи лорадоки чIоагIъяра тIехьа лоаттабеча къовсамах, цхьайтталагIча пятилетка заданеш кхоачашъеча халкъа тIахьожамхоша юкъехьоча дакъах, дIахо къоастае езача проб[illegible].

Собране боккха чулоацам а кIоаргта маIан а долаш къамаьл дир КПСС Нохч-ГIалгIай обкома хьалхарча секретаря В. К. Фотеева.

Халкъа тIахьожама органий актива собране дакъа лаьцар: НГIАССР Лаккхехьарча Совета Президиума председателя Х. Х. Бокова, республика Министрий Совета председателя М. А. Керимова, парте областной комитета секретараша В. И. Дмитриенкос, З. А. Яндиевас, Е. В. Тумсоева, СССР халкъа тIахьожама комитета организационни отдела инспектора В. А. Чивилева, РСФСР халкъа тIахьожама Комитета отдела заведующе В. И. Гусева.

Х. ШАДИЕВ.

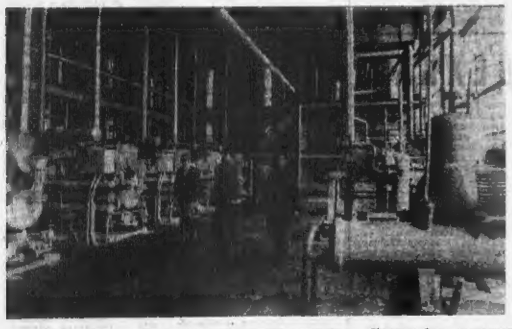

МОСКВА. Керда хьуркъам дIаоттабу хьетIакхаьчача хана столице IотIакхийттай керда универсальни хранилища. Москва-хийсте Курьянове я керда торгови предприяти, хIаьта из чIоагIа аьттув болаш да бьцадвараши соми автомобильни машинанькъ е и транспортаца нийса ца Iеш, хи тIа гIолла лелача транспортаца а тIаувзара.

Бава болхлоша пусконаладчикашца цхьана сихха кареросльй чоалхане оборудоване. Керда предприяти кийчъяьй складской помещенешка эшаш йола температури режим лоаттаергйолча низ болча техникаца. Укхаза деш доле деррига балхаш — бьцадвараши соми Iобоассабар, дIакхахьийтар, дIаоттабь лоаттабар, дIачу а хьачу а буахнар — тар ма лу дукхагIа механизированни да.

Кердача база чоалханеча боахама, цитарча ерригача технологически процессашта управлени ергья центральни диспетчерски пультера ЭВМ новкъостаьца.

ХIанз хийцца деш да предприяте шоллагIа аргIа хьалъяра балхаш.

СУРТА ТIА: компрессорни — кердача предприяте дог.

В. КОШЕВОЙ сурт.
ТАСС фотохроника.

Оаха яздаьчун лерагIа

«БЕРТИЙ А ЙИЗА Й, ЖА А МЕТТА ДА»

Грозненски района Алхан-Чуртски ялача поселке Мичурина улицагIа № 6 йолча цIагIа вахача къахьегама ветерана, инвалида А. Дахкильгова редакце дайта письмо тахка а техьа, укх шера 22-ча сентябре газета тIа непатехар «Халахетар даьд ветерана» яха критически статья. Цу тIа дувцар «Чечингтазстрой» чуйоагIача СМУ-2 болхлоша Алхан-Чуртски поселке вахача А. Дахкильгова цIагIа, газ чуйиллара и из хьвеллара а балхаш боньо а йоацаш дIаьхдаь хилларех. Из нийс делар, эггара хьалха, СМУ-2 прораба А. Тепцова бехкагIа., объект эксплуатаце дIаяла йистельнначуя тIехьагIа а шу соагIа за яьккхай къахьегама ветерана шийн цIагIа газ хьаллотае йиш йоацаш. ХIана аьлча, прораба А. Тепцова эшаш йола документаци кийчъьяьмар.

Цу хьакъехьа редакцега жоп дайтад «Чечингтазстрой» треста управляюще Х. Эжаева. Цо хоам бу: «Алхан-Чуртски поселке Мичурина улицагIа еахача А. Дахкильгова № 6 йолча цIагIа газификаце яра монтажни балхаш чакхдьяьнад. Объект «Грозгоргаз» ЭПУ эксплуатаце хIоттадай».

«Халахетар даьд ветерана» яха критически материала кепатохаш редакце тайпа яр «Чечингтазстрой» треста кулгалхоша А. Дахкильгова цIагIа хIанзаалле газ ца юлаш СМУ-2 болхлоша нийсдалайта гIалат тоадарах соагIа, цу гIулакха бехке баранта доагIа тайзар дергхиларех а. ХIаьта, цу хьакъехьа цхьа дош аьдьдаи ше редакце дайтача письмо тIа Х. Эжаева. Цудухьа оаха хIаьаха а хьалхадоах «Чечингтазстрой» треста управляюще Х. Эжаева хьалха хиннача материала тIа даь хийна хаттарш:

Мала, ветерана халахетар доараш бехктохкаме озергбар? Миш кхоачадурьйа из бюрократизм?

ХIаьта хIана укх сахьате халкъа кица тIа оалаш ма хилара: «Бертий а йиза й, жа а метта да».

доажадеш хиннача жа Iулаш а лахка лоам болхаш хиннача жаIуйх дIа а кхийтта.

...Кертах унзаре чIоагIа бий кхийтта Мишка кувгаш тIа ура ца а лоатталуш Iовоаш. Цхьа ха лаьннача гIоада цо бIаргаш хьелекхачацец а ваьна, кIоага чура хьежаш санна, урагIа хьеж из гаьнарча седкъий сигалегахьа, тата доацеш гIаваш вIашагIхьенхача гаьний бовхьашкахь юххера а кортамукъа бала аьттув баьннача таргеча сийрдача беттагахьа. Цу ерригача хIамашка хьеж Мишка цхьаькка хIама кхетаде ца а могаш: ше мичаъ, шийна фу хиннад ца а хоаш. Цхьа хIама да цунна холуш: керта чу тата ду хьаьдача пружинно санна.

ТIаккха сигала сердалонегIа хьалхьежача, цунна IотIахьежаш латт Iоохкаенна басингаш йола юхьмараж. «Аьъ, ер-м из эпсар ма вий», — дагавох Мишкайна. Кулгаш а Iестаеш, эгIазаьа цхьа цIогIа детт эпсаро. «Лувш волчоа тара ва», — ше-шийца уйла ю Мишкас. Цул тIехьагIа, долла хIама тIап аьле лай дIа а даьле, юха а шорттига бIагувсеш седкъий да цунна тIехь. «Эпсар мича вахар?» — сатотдена ше-шийга хетт цо. ТIаккха, лаьтта гIолла дIаюха доаржадаь пада когаши кулгаши халла, хьаьIашна доаладу цо, пхьарсий голиташ тIа хьалъьй а вий, дIа-юха хьож: совещани хиннача цIен нийченна хьалхашка айтт эпсар, кера моттмеях дола, шера белажаш йола болхло а воалавеш цIагIара арабоагIача салташта команде а телаш. Цунна бIаьрахьежача Мишкий кер чу мел дола хIама тIахIаьтIа даьлар.

— Ковон, — вийзар цуна Вячеслав Лозовацкий — большевикий подпольни организаце кулгалхо. — Лаьцал, лаьцав, — гарре эгаш дола бордаш детт шорттига.

«ХIана фу дергда?» Коновна вакар бахьан долаш кхеравенна чура са дIадаха волча Мишкас из мукъавакхара лланаш уттаю ший дагахьа. Цхьабакъда, уйлаш, футтаройна санна, шорттига лел, юв Iетташ санна лазар а деш. ГIайгIапе ваха хьеж из салташка эпсарга, ше цхьаь парех доархIаве хала хургдолга хов. Уллув вала Емельян е Митька мукъагIа валаре, тIаккха ше дар гIулакх. Цхьабакъда, Емельян а лаьцачоа тара да гIулакх, — хIаьта Митька а вац цхьанахьа а бIаргагуш.

ГIоарал дайна пхьарсаш кеглуш санна хет, тIаккха юха а шорттига увам а бий. лаьтта Iобож Мишкий корта. Цу ханна цхьа езача хIамах товсалу цун цIелгаш. Хьа а нийца хьежача, из хиннай ер Iовожача хая кисара Iоежа хила мегаш йола укхан браунинг.

— АхIа!... — гIадвахе оал цо. — Хьайла, вошшийна варашна, сенца безам хинкаб... Сабарде оаш, аз бергба шоана шун болх-м.

ДегIа доза аьрла пхьарса тIа дохийт Мишкас, тIаккха, лазаро сов доржий бордех царгаш ётт, бокъонца бIарге а лаьце, чIоагIа салоIам а хулаш, тIахьожнайий массехказза тепча тох цо эпсара шерача буйъаьюкъе...

IV

Нах кхоачаш сома а боалале, кхайкаш ба кIордабеш бола городской собора гурга: «Тхо долча! Тхо долча!.. Тхо долча дувла...»

Города малхбоалехьарча дакъа тIа, Ханкальски чIожйолчахьа, сабелгало йоал. ТIехь-тIехьа чIоагIагIа кхахказа сигале, цIийдаьча аьшка бос тIабоагIа цунна. Шорттига, Беттача гургала зоа хара дац хьахозаш, еситта, цкъаза яьссача улицашка гIолла наг-нагахьа хьал-Iо тIехбуалача наьха когий тата а да хьахозаш.

Хьалхе а сомаьлар Просковья, тускар хьа а нийце, базар тIа йода из. КIеззига цхьа ха яьннача гIолла цIагIара аравоал даьда Устин. Цамогаш дола когаш халла текха а деш шорттига кинаэе вода из. ЦIагIа де лелададоаккхаш йола Просковья сихха йода. «Геттара цIенах а хаьда дIаваьхэв кIаьнк» — яхаш уйла ю цо ше йоадаше а юха а цIагIа бийса ца яьннача Мишкий.

Дагаух цунна шийга доалахоша хьа вoI бийсашка революционни листовкаш хьалъетташ лел яхаш дукхаза а дийцар. Цхьабакъда, кхалнаьха йоахарех кIеззига теш йаг: «Наькъа бешнамашка чуледха хургва, сий доаца саг, — шай са тоде гIерт из. — ЧувоагIе дикка озаргда, кIезиг-дукха цIог Iочутохадерг долаш. Дала ма даьхьалда, хоайн тIаккхоаче-м онтаргйа ва вий ва...»

Дровяной майдан тIакхаьчача. аьттехьа дIаласт Просковья, тIаккха массехкIа дIахо яхача. хьалъьалла улла саг лоравеш саттеча тIаIоттаялу из. ЗIанара бIоагIах хьалъьалла улар — эIамига дегI доалаш воле гIийла саг. Iоуалеш озаденна доле цун гIийла дегI кхы а дукхагIа дигкъалевдадар. Когаш берзана лийнна эжний яьппа когаьIаьлеш йоккхийи чIоагIа езем хетар. Просковья кхераш, кIал гIолла дIахьеж зIанара бIоагIатагахьа. тIаккха жIарг виала аьле нулг айду цо. Цхьабакъда, цу ханна бIарг кIаотт цун хьалъьалла уллачун вегаенна, еж хьакханза йола мосаш Iоялача керта. тIаккха цунах маха Iеттача санна лазар хул цун дега. Ког аIабаккха а магац Просковьяна, бе доалла тускар Iоэож. гIоарал дай Iогорайоам.

— Са кIаьнк, — иэзтиъе хозаш оая цо. тIаккха воIагахьа дIахьоих кулгаш. Цул тIехьагIа хьаураьзах Просковья, часовой кхссе дIа и вахийте. унзаре. «са кIаьнк!» аьле Iуйрийнара сатем бохабеш цIогIа а теха хьалъьалла уллачоа дIатIахьед. Елла яха дIатIакхаьчача, дерзана когаш хьамархIа а дехке. баснита хьатIатоIаду цо. ГIумгIа чура доагIаш санна Iоухар цун бIаргашкара хий. Хьатерча, бемаша дизача когашта IотIалег доккхий тIадамаш. дувжаш Iо а ухаш, голаш йийтта тIаьда таннгаш тIехьа а дуташ Iолег. ХIаьта къурдашкахьа а яха елхаш йолча Просковьяс багенца фо чувa, хадданза хайка а кхайкаш:

— Са кIаьнк!... Са кIаьнк! Са дулх-цIий!...

Гобаьккхе гулбала болалу нах. ХьатIакхоачаш а, кортош дерзав а даьхе юхасови уж. ЦIнихара а болаш, цхьен хIаманна чIоагIа уйлангахьа а бахе латт. Гулбенннача наха хьатIавоагIа даьда Устин а. Дукха ха йоаких цо хьалъьалла уллача вкIий кIаьнкан гIайгIо вIашкайнкъача песийнен, дукха еех воацаш санна, бIарахьежаш латташ. Цхьабакъда, къоаночуя бордаш тIехь тIехьа дукхагIа вIайлуш доагIа. къоасталулаш доаца цхьа хIама дуваш волалу из борд-бордагIа. Кегаденнача цун хабара юкъера къоасталулуш цо массехказа кердадоахаш дола «СибарегIе» яха дош маре дац. Цхьабакъда, цу деша маIан фу хила деза гонахьа латтарашта хац. Вешта, тувлавенначa воккхача сага къамаьла маIана башха дуктIабовла гIерташ уж а бац.

Малх хьалбоал. Йоккха герга тон гIерге доамач дукъ тIа йоал. Лоамашта юкъе хьулаенна йоахкача вампалашa из хахха айий шига хьалтIайоаких аьле хеталу. Юххера а, хьалъьаракхосе из ерриге а, гIаккха бIарг дIа ца локхийташ къаьга сийрда цун зIаеарашкорех чухош. ХIаьта, маьлха зIанарша лоталаьча цIепошта тIа гIолла, беха дIабаха санна, тешам байна бек городской собора гурга: «Тхо долча дувла!.. Тхо долча дувла!... Тхо долча дувла!...».

Массехк де хьаьча Гроэне гIолла цIанхаст хабар: Шерипов Асланбека отрядаш Воздвиженски юххе кIайкхазаках бока а баь, городагахьа йоагIа. Восстани е кийчлуш бе болхлой...

Доазол дехьара

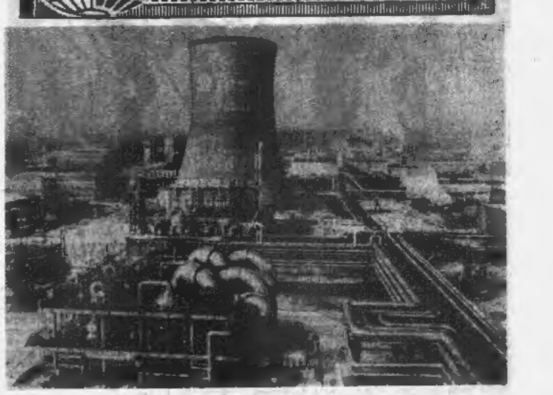

ЧССР. Капролактам хьаьра юкхьанца эша бийаал арахепа керда завод (сурта тIа) хьалъьэй Стражск яхача малхбоалесловацки городе. Проектни низага кхаьчачул тIехьагIа предприяте хIара шера тергьл полиамидни хьоаса хьабара пайда эцаш йолча продукце 80 эзар тонн.

Пластмассаши искусственни хьоасий дукхагIа хьалар — СЭВ-а членаш долча мехкашца координаци а еш дIахьош бола чехословацки химия дегIайоалара кертерча достемех дIа.

Укх тIеххьарча итт шера диказа хIана хийцаяц аьнна дукхагIа арахец уж. Денхар оттадаьд, из дарра аьлча, халкъа боахама деррригача доакъошка уж кхы а дукхагIа юкъеихахьа.

ЧТК-ТАСС сурт.

ДУНЕ ЦХЬАН КIИРАГIА

МАШАР — МАССАНЕ ЮКЪАРА ГIУЛАКХ

Ерригача планета тIа шерра оагаяха юваш я ООН Генеральни Ассамблея специальни сессей Дерригдунен машара Советон решенегIа белгалдеш долча ВIашагIтехача Къамий ОрганизацегIа денца — 24 октябрьца а гаргаш дIадахара тIехьарча гIулакхий кIирагIа а ювзаенна йола мероприятеш. Цар къаьгга тешал ду лаьттан кхела халкъаш йоахо еш а сагото еш а хилара, ядерни катастрофа ца хилийта, машар лорабе уж чIоагIа лаьрхIа хилара. Дели, Канберра, Токио, дукхача кхыча городашка чакхъьиннай тIема духьалара митингаш, собранеш, конференцеш, маршаш.

Общественни мисен машари гераш дIадоахилтеи хьаллацара оарцагIакхар — дерригача мехкий социально-экономически прогресс Iалашъяра эшаш дола хьал — хиланза даргдоацаш хIама долга белгалдьккхад ООН гIо дара Ассоциацей Дерригдунен Федераце (ВФАСООН) генеральни секретара М. Хагмайера послане тIа. ООН денца дувзаденна непатехача документа тIа белгалдьккхад дунен халкъашта юкъерча гIулакхашка кхохкам кIаьдбелга, гIулакхаш вIашидIа юха кхетаделга, дика уйла йолаш хилар чIоагIдара низаш тIадерзадар чIоагIа лоархIаме хилар.

Цу хьалашка боккха лоархIам болаш хила езаш я ООН — тIема конфронташ дIаяккхара тIехьарча, тайп-тайпара социально-экономически системаш йолча паччахьалкхенаша вIаши цхьана гIулакхца леладараш машаран тIехьарча халкъий къовсама лоархIамегIа ярех йола инструмент.

Доазол арахьарча кепайозоши боахаш болча общественни деятелашец белгалдоах, машара бола керттера кхерам, исторе чухь ца хезача тайпара гераш Iоаде доладьча) кхыча мехкашта ший лоIам хьалхабахе, шантажеи агрессеи политика чакхъяха гIертача Вашингтона оагIорахьара тIалатташ хилар. Дуккьал империализм, ВIашагIкхийтта Штаташ я, белгалдьккхад тергаш дIададахара тIехьарча гIулакхий кIираша ювзаенна кепатеха арадьяккхача Азей, Африкан халкъий солидарноста Организаце (ОСНАА) заявлене тIа, дунен халкъашта юкъера кхохкам дегIабоагIаш хилара, термоядерни катастрофа хилар кхерам болаш хьал ирдалара бехктокхаме хила езар, яхаш. США правительства дерригa гIулакхаш, белгалдоах ший аргIагIа «Руде право» яхача чехословацки газето, — гераш дIададахара, керда ядерни ракеташ Малхбузен Европе дIаннисъяра духьаларча дешаех йола переговораш СССР-ца ца еш юхаялара леладеш хилар, паччахьалкхен терроризма политика — машара дарда кIал кIоаг бакхарга гIулакх но дуташ хилара тешал деш хIама хилар.

Гераш дIададахара тIехьарча гIулакхий кIира мероприятешта юкъе дакъалоацарашa чIоагIа хьаллуви дунен халкъашта юкъера кхерамале чIоагIъяраш ядерни тIеии кхерам дIабаккхаран тIаерзаьъ йола Советски Союза машар безара инициативаш. СССР машара предложенеш, цIенхаштта а кортa болаш а переговораш е Советски Союз нийча йолга цIаьхка а бакъьаьа «Вашингтон пост» яхача газета хаттарашта жоп луш новкъоста К. У. Черненкос даьча къамаьлаца СССР, белгалдоах цунца дувзаденна дунен непайоазоно, тIехьа я гераште доазув оттадара дакъе нийсхо йолаш а шеина...

КЪАМ ЮХАДИНИДАЛАРА НАЬКЪАГIА

Ялх шу Кампуче Халкъа Республика къам юхадийнидалара наькъагIа бIубенна долаш хьадоагIа. Из хьахиннай полпотовски геноцида режим — империализмон дунен" халкъашта юкъерча реакцеи оттабьрий режим дIаяккхара тIехьа кампучийски халкъо турпала революционни къовсам лоаттабар бахьан долаш. Хаддаза айлуш доагIа, хIанз укх сахьате официальни дипломатически отношенеш а оттаьа 40 гаргга йолча паччахьалкхенои дунен тайп-тайпарча районашкарча къаман-кертмукъален болашшея хьаллоацаш йолча НРК дунен халкъашта юкъере сий.

Кампуче лорзагIа ца йоалаш кхоачашъю дерригача халкъо къоабалъьь йола социалистически общества лардаш хьалъяре программа. Цунна дола къаьгга тешал да тайп-тайпарча доакъошка халкъа Iаьдало доаха толамаш — промышленноста болх юхаметтаоттабаьб, динамично дегIабоагIа юрта боахам, чIоагIа хоалуш да халкъа дешара системеи унахцIено лораяри шерда, культура дегIайоалаеча карегIдаьнараш.

Халкъа Кампучеца массагIал дола низаш Индокитае шоаш эшар ла могаш дац, хIаьта регионера шоай позицеш фуннагIа даь а юхаметтаоттае а гIерт. Цар арсенале — эггара гIоакагIча тайпара дола харц лери кIалгIолла лелабу тийша болхи, дунен халкъашта юкъерча общественностага гуччахьа харц лер да. Таиланда территоре тIа чуенна йоаллача кхмерски реакце бандитски формированеш шерра хьалдуваш хилар да. Дукха ха йоацаш цар вIашIтIехьдаьнад ВIашагIтехача Къамий Организаце полпотовций делегаце полномочеш чIоагIъяра хьакъехьара решенеш чакхъяха.

ООН Генеральни Ассамблея сессе баьхка полпотовски режима викалаш хилар — цIий Iоухийташ террор йолаш бовбаьрий сий доашеш, дунен халкъашта юкъерча бокъони ООН Уставеи кортера положенеш гIомагIча тайпара телхаеш хилар да. яхаш белгалдоах ООН Генеральни секретарен цу организаце Генеральни Ассамблея хIанзарча сессе председателой адресагIа НРК кхыча мехкашкарча гIулакхий министра Хун Сена яьъийтача телеграмма тIа. Телеграмма тIа белгалдьккхад, НРК викалаш юкъе а боацаш Кампучера хьал ООН-е дувцаш хилар республика чурча гIулакхашта юкъе гIертилга да, цун паччахьалкхен суверенитетаи шийн лоIаме хиларан тIатеIилга да.

Кампучийски халкъо унзара шераш дайнад полпотовщина йолча хана. Палачий бандаша мехка доал деча хана мехкара миллионеш нах боабаьб, Iалаьмате доккха зе даьд. Полпотовски клика даь зуламаш талхара йолча комиссе дукха йоацаш непатеха арадаьхача дацешка хьахьенкама хилара, черноробашечникаша вийнав 3314768 камнучайн, доккха зе даьд экономикана. Полпотовцаш гIийртаб юкъерча бIаьшере...

ДОВНАШ ДАРКИ ТЕРРОРЕН ПОЛИТИКА

Шу хьалха, 25 октябре хьаьлача Iуйрийна, КIайча цIен пресс-центре гулбелар дукха журналисташ. Дерригаш а Гренадерча хьалах болча хоамага хьежаш бар. Цу хана американски тIема машина тIаьрижар Карибски форда тIарча зIамигача гIайрен тIа уллача паччахьалкхенна, хаддаза бомбаш чуетта йолайнр машера нах бахача моттигашка, форда пехота десанти специальни лоархIам бола отрядаши гIайрен тIа Iохоешае йолайир. Юххера а корреспонденташ болча хьааравааьнна президент волавелар Гренаде яьакци цу гIайрен тIаша американски студенташ царна тIаттача кхерама нIалхара бахара яь а яхаш хабар дуца. Бакъда, уж гуччаьве буваш оапаш бар, КIайча цIагIера, Паччахьалкхен департаментера, Пентагонера цига американцаш чубахале а чубахачул тIехьагIа а хьаарайоалаш йола гренадски делах йола кхы мел йола заявленеш а санне.

Гренада халкъана цу хина деза дIадаха шу новстагIий оккупаце укзара бвде онйса йолаш чакхдаьннад. Гренадий цIий Iоухийташ уж юха а тохаш, американски военщина Карибски бассейна малхбоалехьарча даькъ тIарча кхыча мини — паччахьалкхенашкарча шоай вассалашеи моттигерча марионеткашеи новкъостал а деш гIайрен тIа террори репрессеш оттаьй. Американцаш мехка чубахалехьа хьалхха ЦРУ тийшача балхах трагически вейнача Мориса Бишопа правительствас Iаьдала доалдеча хана гренадски халкъо дайа еррига политически социальни коталонаш когаш тIабетташ Iокагъьяй. Йохаьд экономика, хьабе болх боаца нах 40 процент ба. Вакъда, Гренада халкъ дIаько а майра къовсам лоаттабеш да моахк дIалаьцараша духьала.

Разбойнкий хьесапе Гренадана чухьелхар США-с хIанз лелаеча паччахьалкхен терроризма политикера алхха цхьа эпизод мара яц. ТIеххьарча цхьан шера чIоагIа сихбаьб хьоабаккха бола Никарагуана духьалара тIом, ма дарра аьлча, оккупаци яьй Гондураса, сихдаьд тIема низаша юкъегIертинга Сальвадореи Гватемалеи, цига шоай халкъаш хIаланзара тIом беш я проамерикански фашистски хунташ. Гренада-м Пентагона тIема база хилла дIаотташ латт.

В. МАЛЫШЕВ,
В. ХРЕКОВ,
Е. ЕГОРОВ.
(ТАСС).

Укх денош'ка, «ЦIе Жiарг» ахача республиканси обществан инициативагIа город Грознерча № 2 йолча школе - интернате чакхъьлар школай - интернатийн детдомийн санитарни посташта юкъера республикански яхьаш. Укх хетаьлар лозаваьча сага хьалхара гIоноcкъостал дара гIулакх берашта мишта хов хьажара.

Цу тайпара яхьаш вайцига дукхьашха чакхйоахаш я, — йоах республикански «ЦIеча ЖIарга» общества председателя М. Алболачиевас. — Укх хьалхагIа районии школашка мара хилацар. ХIаьта укх шера оаза лаьрхIар цу лоархIамеча гIулакха школай-интернатий а детдомий а теркам тIабахийта.

Яхьашта юкъе дакъа лоацаш хилар 13 санитарни пост. Яхье хьалхара моттиг лаьккхар Октябрьски района № 1 йолча детдомо.

ЛерттIа вIаштIехьаьнна а берашта чIоагIа пайдане йолаш а чакхъьлар яхьаш. Царна дIаделар совгIаташ, хIаранена «СССР» санитарни оборона къоня отличник» яха значок.

М. БАРАХОЕВ.

СУРТА ТIА: республикански яхьашка дакъа лоацаш хиннача Малгобекски района № 4 йолча школа-интерната санитарни поста члеш.

Автора сурт.

Новкъостал дех

АВТОБУСАШ ЭШ

Тха юрт центральни трассана юстара ул. цудухьа «Грозный — Комсомольское» яха цхьа маршрутни автобус мара лелац цига. ХIаьта из а, каст-каста ца йоагIаш моттиган нийслу. Масала, укх шера сентябрь бетта, еррига а дIадаьрхIача, шиъ кIира автобус дийне ара ца йоалаш йисар. Цу тIа, лелаш яр а къаьна я, каст-каста йох.

24 сентябре городера Комсомольское яхача юрта тхо доллаш, йоддашехьа автобуса тормозаш ехар. Бакъда, шофер йоккха опыт йолаш хиларех социайр из. Амма, аварие хила ма тарлорий.

Оала кхетаду, автотранспортаца новкъа водаш фуннагIа а нийсдала тарлулга. Техника техника ма йий. Цхьабакъда, цу тайпара моттиг цкъа нийсьенна Iийнаяц тхо-ш.

ХIанз вах бахьан къьначa автобуса чухоаша.

Тха юртарча школе болх бечa хьехархошта юкъе кIеига бац Грозне бахараш. Уж хIаре Iуйранна, дельнийга балха хьаух тха юрта. ХIаьта, цар бокъо йийчай балха тIехьаваса, занятеш ца а сп юкъаргIийта.

Цудухьа тхона эш массаза а шиъ расписанегIа леларгIола керда автобус.

С. МАХМУДОВ, Р. МЕЛЬНИКОВ, Л. ЛАЗАРЕВА, З. ХУГАЕВА, Н. ИЛЬЧУКОВ, М. МУШХОЕВА, В. ТКАЛИЧЕВА. Комсомольское яхача юрта бахача шорарча юкъерча школа хьехархой.

СИЙЛАХЬ-ЙОККХАЧА КОТАЛОН 40 ШУ ДУЗАШ

ДИВИЗЕЦАРА ЦАI

Гитлеровски гIаьрахой тIалеталлехьа массехк сахьат хьайха тIема дика кийчъьнача деная доле инарал Г. Н. Минушев командир хиннача дивизе. укрепрайона доазашта юкъера моттигаш дIалаьцар. «МоастагIчо эгIазлуца еш хиина атакаш дивизе бIухой чIоагIало йохайора!» — язйаьд Советски Союза Маршала, Советски Союза шоза Турпала И. Х. Баграмяна «ДIатаах хIара чIегалг баьба» яхача книжка дешахьалхен тIа.

Украине «Каменяр» яхача издательстве дукха ха йоаццаш арадаьнна из. Цу тIа дуиц вай механохочох, хIанз Нохч-ГIалгIайчене ваха волча В. А. Яреських.

Василий Антоновича дакъа доацаш хиннача эпизодах лаьца дола мугIараш ераш да: «Фашисташ тIагIерташ бар. Рота контратака е гIоттайир командиро. ТIема кхоачам хратIаххухьаш хиннача, вийхача усалтечун топ хьа а яйна, эггара хьалха окопа чура хьалъаранйиккхар пулеметчик В. Яресько, новкъостий шийна тIехьа а хьехеш. Стрелокашка дийттача тебагIаша бухсошаш кIалбитар гIаьрахой. Царех дийна бисараш доаш дола хий долчахьа байдар, бакъда, цига а бенхам тIехьаьхийра царна».

Дукха ха йоаццаш Василий Антонович Яреськонa вIашагIихийттар со. Оаха дийхар цунгара доазон тIа хиннача эггара хьалхарча тIемех лаьца дуаццар.

— 1941-ча шера июнь бетта Рава-Русская яхача городе полковой школа чакхйоалийташ вар со. Корин яхача юрта гаьна хиннача лагерашка дIадаха дар тхо. Цига тактически занятеш йора оаха.

22-ча июне сахила тоъья за йисача хана тхона хьалхар малхбузехьара тха тIе хьайоагIача немцийн самолетай тата. Дукха за ялалехьа хьун тIехьашнара танкай тата а доладелар.

Тха стрелкови полкана тIадилар моастагIчо дIалаьца Корин яха юрт юхахьаийта. Пограничникашца цхьаьна тIалата доладелар тхо. Станкови пулемета тIема расчета хьалхара номер вар со.

ЧIоагIIача пулеметни артиллерийски алапша сихдеина моастагIчоа гаргадолхар тхо. Тхо-цхи сег, кхоъ цу сехьате юкъера дIаваьлар. Юхевисача шийнена аттта дашр кхоачам хьагIакIахьа а тIом бе а, бакъда, тхо лоархIадора цу денхара.

ТIом геттара сихбелар аьтта оагIорахьа, маларо бохабаь бола немций, ура е гIайтта, тхона тIаболабелар. Бакъда, «максимо» кIалхардаьхар тхо. Цу дийнахьа моастагIчун кийланзар тхо тIехьашка даха. Корин яха юрт оаха юхахьальхехар. Кхы нерда шiа тIабоча а тхо кIаьдутедаданзар царга. СадайначуЗ тIехьагIа тха подразделени аьтта оагIув лоацаш, дIахьалхашкахьа а яха, хьунагIара йоккха йоаццача доазон юхерча станце сецар. ХIаьта фашисташ из станци хьа ца хеца гIерташ шоашта могар деш бар.

Цу хана нийсъелар «Лаьтгал хIара чIегилг баьхьн» яхача книжка тIа ювцаш йола эпизод. Цхьаьна станце

кхьачар вай я е немций я ца ховш йола цхьа эшелон. ДIакъайла йола вордI, пульмановски вагон яр уж.

Массехк вай тIемахо эшелонагахьа дIаводалуцшa а. цIавхха вагоний наьраш хьаелла а еина фашисташ хьаарахьийлар, кIиръль тхона хьатIаетта автоматаш йолла а душ.

Вайбараша духхьала тIом болабир, бакъда, кожухащара хий кхехкаш, кхоачадала лаьча пулеметаш йIовхъяла йола а еина' низткъалагIа ювлар, хIаьта фашисташ ма могга тIалеташ бар. Рота контратака е гIоттайир командиро, бакъда, хьалгIатта хало дар. моастагIчо кIиръль еттача пулеметашa. шалта хьенхача сенна. ах боахар окопа чура корта хьалъаракйижабаьраш. Царна дага а доацача аьтта оагIорахьа гадоахарг ваьлар со мешлашха. Цу оагIорахьара кхийттача хIамо кIалвитар моастагIа. тхьовра эггара хьалхарча дийнахьа ше тIом дIаболабаьчча моттиге доазон тIа юха тIаваха вийзар цуи. ХIаьта тхо котдаьлар.

Люблинон Корлевския яха станцеш лдача райoне хилар тхо хьалхарча денош тIом беш. ДикъалагIча дийнахьа сона хала чоанаш хилар.

Госпитале дарба а лаьараваьннача тIехьагIа, Василий Антонович Яресько хьожавир 445-ча артиллерийски полке. Цига дийсвелар из Харькова гаьна йоаццаш уллача Чапаева цIерагIча совхозе. Ше ваь шиъ дIа лорадеш моастагIчох лийтар из цига.

Ше разведке вахийтар дехаш. йоахар цо: «Укхаза сона хIара гув, хIара кIоаг бовз». Эггара хьалха арабаьлча дика аьттув баьлар цун а цун новкъостай а. Цхьа мотоциклист ше а вувш, вож караволавир. Цар техкар немций танкаш мичахьа летт. Цу гIулакхо тIо дир вай командованена моастагIчоа IаткъаргIолаш хIама то-ш.

Белгород, Новый Оскол, Прохоровка, Серафимович, Сталинград, юха а Прохоровка, цIаьнха а Харькова уллуара ваь моттигаш — ишттa я В. А. Яресько боккхача каьнъа эталаш. Массехказа чоанаш я хиннав из, бакъда, юха а ший полке водар. Днепра, тIехьагIо, Днестра юхе лаьттача тIемашка дакъа лаьцид, ишттa тIом беш хиннав Румыне.

Машаречa хана Нохч-ГIалгIайчен военизированни охране болх беш хиннав.

Иттанех совгIа тIема совгIаташ да цунна дейна «ЦIеча Седьъа» ордени «За боевые заслуги», «Сталинград лораярах» яха медалаш юкъе а йолаш.

ХIана ветеран дIа-юха письмош ядеш ва ший хиннача тIема новкъостаща — ЦIеча Байракхен Кутузовен ордений цIерагIча, шиъ цIа йоаргIйоацаш дIалхийтача, 41-ча стрелкови дивизе бIухошцех вовзаршцеи.

Къаьстта хьамсара дар дукха ха йоаццаш Рава-Русская яхача городе шоай соединене хиннача ветеранашца хиина цунна вIашагIихетар. Сцена тIара дивизе ший тайпара гимн хьалезача Василий Антоновича лагадехар тIом хьайна хьалхара ди, моастагIа доазон тIа хьатIа ца.валийта гIертаи шоай сиком дIадена тIема новкъостий...

Ю. НОВАЛЯЕВ.

ДУККХАГIА ЙОАКХО Е

Ший граждански декхар кхетa а деш, балхах бIубенa вола культпросветболхло керте лаьтта библиотеки е клуба бахача нaха кхетам балора мел низ ба дуща эшаш дац. Из дика кхетa а деш, тха культпросветучилища педагогически коллективо дерргагIа болх бу дешархошта коммунистически кхетам баларо. Хьехархоша чакхйоахаш йола еррига мероприятеш айхха юкъ клубеи библиотекаи болхлочун практикаца. Чакхйоахача беседашка, лекцешка диспуташка, лекцешка-концерташка, устни журналашка къьстта моттиг дIалоац интернациональни, тIема-патриотически, атеистически кхетам баларо.

Интернациональни кхетам балара тIаерзаьь чакхйоахача мероприятеех я Н. Крупская цIерагIча ДК еш йола тIемен революцеи сийлен походаш, Советски Эскара Денга чакхйоахаш йола къонахчалеи деналеи сайреяш, Сийлахь-йоккхача Даймехка тIема доаньошхоща Царицынскеца, Гончаренкоща хулаш йола вIашагIкхетараш, тIема довкъошка увттаду шефски концерташ. Цу тайпарча хIамаща дешархошта дукхьала кхетам бенна ца Iеш, таро лу шоай балха методаши формаши карaерзае. Училище дикка пайда а боалаш болх беш я «Атеист» яха клуб, ишттa чакхдоах «Дiаяхача замах юхедисаращца — лира къовсам», «Ислами кхалсагIи» яхел кхыдолеи устни журналаш. Училище лаьрхIа чакхдоах атеисте кIире. Юрташка дIабахача шоай балха говзагIа йола формаши методаши гойт тха практиканташа.

КПСС ЦК майски (1982 ш.) Пленума решенеш кхоачашъеча шоай низ дIакхоачар деш ба училища хьехархойи дешархойи. КIоартта Iомалрал совгIа дешача а производственни практике а шоаш мел болча моттигашка — шерра пропаганда ю Кхачаи программи КПСС ЦК Пленумий материалаштех. «Парте аграри политика кхоачашъеш я», «Къахьегам, вег тIара беза а безаш, лорабелга — вай экономика кертера декхар» яхача темаех беседаш ю, «Перте планаш — халкъа планаш», «Нохч-ГIалгIайчен экономикея культурен вай ханарча этапе», ишттa кхийола темаех устни журналаш чакхдоах.

ХьалхалаттIача опыта пропаганда яра. социалистически декхараш дузагIа кхоачашдайтара, кхоачамбоацараш критика яра тIадерзадь устни журналаш. молнеш, къахьегама листокаш, радиогазета арахец, сайреиаш-портреташ чакхйоах тха дешархоша. шоай производственни практикаца е болх беш болча моттигашка. Шелковской, Сунженски, Веденски, Надтеречни районашка тайп-тайпарча къанех болча нахах дуцаш «Къачан программа — массане юкъара гIулакх», «ДоттагIалца ба вай низ» яхача темаех стендаш плакаташ кийчдаьд.

Тха педагогически коллективо специалисташ кийчбаь ца Iеш, уж бахдашка дIахьежибу, цар производственни практика йолча хана, царцара бувзам ца тоадабеш балхага хьожаш хул, хIаьта выпускникашца вIашагIбеттаду хьехархой, царна лаьрхIа консультацеш чакхйоах. Нагахьа санна тха училище цу практикантшта деш дола гIо культура моттигашкара отделий заведующеша, совхозий директораша, кхьча боахамий кулгалхоша хьаллоацаш хуле, цига кхьча специалисташ шоай професcена мутIахь болаш, дукхача царашка болх бе бус. ГIулакх цу тайпара да Сунженски районе. Цига кхоъ культура ЦIа да. Ассиновске болх беш ба тха училище яьккха специалисташ, хIаьта цига колхозо алапел 30 процент солели ахча лу царна, чубахача гIирсашца Iалаш а баьб уж. Цу тайпара гIо даьд Керимова Светайна, Цусенкова, Грековна, Нестеровскерча СДК директора Даниловайна, художественни кулгалхочуна Ильесхановна. Шелковской районе а ишттa йоакхо ю тха выпускникай. Цига дIахьожабеча культболхлошта Алимовгiарна квартира а енна, алапел совгIа 30 процент ахча а лу хIара бетта.

ГIулакх кхьча бесса лел Наурски района. Цига е квартира а е совдоакхаш алапи а доацаш РДК болх беш ба тха 1974 шера арахийца выпускникаш Ларионова, Марипдова, 1975 шера арийца Муралов (Мекенски СДК), Исаева (Калиновски СДК).

Шалински районе дIахьожабь тIа выпускникаш Нагорная, Манева балха дIабаха ца а дуга Iийра, моттигерча кулгалхоша шоашта эшаш дола хьалаш цига вIаштIехьа ца дахарах, цига культболхлой эшаш хиларах тарра, шоай йоакхо ца ярах. ГIулакх цу тайпара ясала латт Урус-Мартановски а ишттa кхьча а районашка.

Къоначa специалиста, из балха дIавахийтача моттигера гIо эш. ХIаьта цигарбараш безаме а боацаш, гIона, бе-башха ца хеташ тIайнцача, нарараьалча профессех доггьякх сага; фу дергда ца хоаш а вус, цу бахьанаца клуба болхлочун доархIам а лохбу.

Халахете а цхьабола пайноаной башха раьза хилац шоай бераш культпросветучилище деша дахийта, деша хьабаьхкача юха цIанхувлаш моттигаш нийслу. Масала, укх шера цу бехьенех дешара дIабаьлар Алиева, Гиниева, ишттa кхыбараш.

Кадраш эшаш хилча, заявкаш яь ца Iеш, культура отделаша абитуриентий йовкхо е еза. Советски, Урус-Мартановски, Надтеречни, Назрановски, Веденски, Шалински районий культура отделаш боагIача бесса хьахийтац абитуриенташ, цулухьа тоъаш бац культучреждений болхлой а. Бакъда, тха училища преподавателаша дукхадар ду школай выпускникаш тхацига деша хьехара, къаьстта лаккхьа белгалъяьхача районашка.

Январь бетта дIаболалу агитационно-массови болх. Концертни бригадаш а йийце районашка ух тхо. Дика хургдар тха болх моттигерча культура отдела балхаца хьаллоацаре. Бакъда, культотделаш хьажац культура езаш бола жагирхой малагIаш ба, уж тхацига деша бахийтара гIо де. Цудухьа Iалаьмате хала хул тхона уж тайпа нах лаха, моттигашка цу гIуланха йоакхо еш хилча, аттагIа хургдар из хIама.

Тха училище цхьаькха цхьа проблема а я: материальни база лоха хилар. Цо новкъарле ю педагогически коллектива таханарча хано дIа ма деххара дешара-кхетама болх вIаштIехьбаккха.

В. ТЕМУРКАЕВ. республикански культпросветучилища директор, НГIАССР культура заслуженни болхло.

КЪОАЛАШТА НАЬКЪАШ ДЕХКА

Республикерча лаьтташ леладераша са ца кхоадеш дьнигача къьх дайина беркат — лакха хьувкъам. Цхьабакъда, наха юкъе оалаш ма дарра, кхай тIарабар бац хьувкъам, доашкарабар мара.

Цудухьа кертера декхар да хьувкъам доацача хенашка чуэцарал совгIа, из ший метта хилийтар, ца бойтар, юрта боахама продукташ ца талхийтар, ца йоалийтари ца лечкъайтари.

Уж кхоачамбоецараш цхьаццадолча боахамашка долаш хиниед. хIаьта керттерча дакъе сендухьа хиниад аьлча — чуйицача продукцелерттIа учет ца леланрах, ялат лораде чIоагIа ха ца хиларах, кхай тIа е хьатташка диса ялат, продукци дIахьежаярах дола документаш оттадара правильни телха а еш, дIакхахьийтарах. Дукха моттигаш хиннай издIаь документаш доацаши хьалхагIе а ца озаши комбайнашнара ялат хьатташка кхухьаш, харцахьа язьеш хинний путевой листаш, реестраш, хьатта е складе дIадехьа шоаш ялат дIаэцарах пикъаза кулгаш ядеш хиннадац шофераша, хьачуйоагIачеи дIайохьийтачеи юрта боахама продукце учет лелаеш къаьстта журналаш хиннадац.

Цхьаццадолча боахамашка, дIанхача шерашка а мо мара, каейнаш тоIаьи пломбаш эхан хиннадац терзаш, из бехьан долаш доккхий гIалаташ даьд, къаьстта а ялат озача хана.

ЦхьайолчаМоттигашка уйла ца еш къестадаьд юрта боахама продукце учет лелаяра, дIаоттаьь лоаттаярца, дIа-хьа кхахьарца ювзаенна йола кадраш харжара дешаш.

Цар а кхьча а кхоачамбоацараша белгталарча даькъе гIо даьд кулга цIена боацача наькъа, хьаьнала къахьийга кхелача пачхахьалкхен рузкъах чотах баха безаш барий, катоха дог оттийтара.

Укх шера 480 килограмм мукх лочкъабиьб Шелковской районерча «Каргалинский» совхоза шофера В. Д. Сулейманова. цхьабакъда, — милице белхлоша ший мукх а тIехьа лаьцав.

Из зулам техначул тIехьагIа гучадаьлар, къоал дела Сулеймановa Iема гIулакх хилар. 1982 шера а ишттa 126 сом, маькха 19 килограмм люцерна фу лочкъалаь хиннад ю. цхьабакъда, ханнакха гучаваьнна хиннавац. «Къуно мел къоал дой а, набахтенах халаш из». — оалаш кица да вайна. Цунах валанзар Сулейманов а. Из зулам дар бехьан долаш цIагIарча хIамаех а доакхаш чувалла суд йир цунна.

Советски судо массаза а дIайсах атта вахар безаш бараьшка. из тайпа вахар тIехьале массала а во йолаш хул. ХIаьта а, кхетабе хала боаца из хьехам дIаоца лайнадац цхьаццабараштa. Тайп - тайпарча наькъашка гIолла ка йийттай цар пачхахьалкхен рузкъах. Цу наькъашка гIолла кхьчар МагIалбика района СовгIаяча вала М. Горьке цIерагIча номени совхоза шофера А. Х. Коригова кхоа лочкъадаь 7160 килограмм кIан 2160 килограмм мукх, хIаьта цу юрта яхача Т. С. Гандалоевай коа — 8280 килограмм кIа.

Гучадаьнна ялат хьадахкхад, хIаьта Коригови Гандалоеван лийца чубехкаб.

Халахете а, цу тайпара факташ кхы а я.

1984 шера августе Назрани районе ТIой-Юрта вала-ча М. И. Гиреева ковра гуча а даьнна хьадахкхад 250 килограмм кIа. Гиреев ше «40 лет Октября» яхача совхозе комбайнерала болх беш хиннав.

Кхашкара ялат хьоазара юрта боахамашта доккхи новкъостал ду тайп-тайпарча учреждеиешкарен организацешкарен ялат чуэцача хьежабеш дIаухаза шофераша, хIаьта царех дукха а дукхагIболчар шоаех бенна тешам боа а бац. Цхьабакъда, царна юкъе а нийсбенна, халахете а, къахьегамхоша хала кхедаьча пачхахьалкхен рузкъах ка ца техача ца Iелураш.

Ялат цIаувза «Лермонтовский» совхозе хьожаваь хиннача «Сельхозтехника» яхача Ачхой - Мартановски районии объединене водителa В. А. Арсанукаева кхай тIара хьетта боагIача наькъа тIа автомашина кузов чура 240 килограмм кIа хьалххагIе а кийчдаь хиннача галешна дехнад. Е хьатта ялат Iодоассадеча хана а, е араволача хана а цхьанне а терканлаьвац галеш, цудухьа сатийна шиъ цIенгахьа даьлай къуво машин, цхьабакъда, цIанхаьчаваш. Ше дочкъадаь кIа а тIехьа Ачхой-Мартане лаьцав Арсанукаев, цун тIехьагIа халкъьа судо чувалла суд а яьй.

15 июле лочкъадаь йиъ тонн кIа а доакхаш лаьцав «ЦIеча Эскара» цIерагIча колхоза ялат цIаоза воз-

къостал де вахийта хиина «Сельхозтехника» яхача Сунженски межрайонни объединене водитела В. А. Вышегуров.

1984 шера 23 августа Каргалински лесничества кхай тIара лочкъаьь 4000 килограмм харбазаш а яхьаш воагIаш лаьцав г. Грозне вахаш вола «Ремстрой» треста АТП шофер Чинтесв Сулейман Магомедович. Харбазаш лесничествана юха дIаенна.

Чинтасвна тaIазар дерда.

Керда хьабаьнна хьуакъам лочкъабе баьннаб кхувшбоагIараш а. 1984 шера 11 августа. Грозненски района Октябрьское яхача юрта бахача кхувшбоагIа А. А. Исаев. Ю. Х. Зуэпсав «Куларинский» совхоза кхай тIара лийнаб хIаранегара, лочкъаьь хинна 32 килограмм хьажкIаш а йоахаш.

Наурски района Ленина цIерагIча колхоза кхай тIара хохаш лочкъабеш воаллаш лаьцав Савельевски юкъерча школа 9 классера дешархо Абдиаджиев Хасмохьмад. Лаьцачул тIехьагIа цунгара хьаьккхай кхай йистте по дIалочкъаьь хинна 240 килограмм хохаш.

КхувшбоагIараша юртбоахама продукци дукха лечкъаьй Урус-Мартановски района совхозий кхашнара.

Са ца кхерах бераша дел хул ужхаю хIамаш, аьнна дита йиш йолаш вIалла а мичал уж. Уголовни порядкагIа суд еш дола уж гIулакхаш школашка, цу кхувшбоагIарий дезалашка кхетам балара болх мела хиларах, дай-ноаной шоай бераша фу деладу ца хьажарах хулаш дола хIамаш.

Дегаза а гоама а хила боагIаш ба халкъа рузкъанна кулг тIаккхуьаш бараш. Уголовни бехктохаме озаш ба, къоал даьраш меттел, къушкара из къоал йицараш а.

Керда хьабоала хьувкъам шиъ метта хилийтар Iалашдара дукха хIамаш да боахамий кулгалхоех, колхозийи совхозийи счетно - бухгалтерски аппаратех тийша. Цар лаьрхIа уйла е еза хьувкъама учет лелаелга хьанна тIадулларгда, керда продукци цIаоза мела вокийтаргва, йоагIаш йола порядок хилийта еза документаце, учетни отчетности лелаеча. Лакхе белгалльахха кхоачамбоацараш дIадаха, халкъа рузкъа уладеш дола дерригa наькъаш чIоттIа дIакъовла деза дар.

Хьувкъам лорабара йекхараш толаме кхоачашдулургдац общественносто — халкъа тIахьожама посташа, юртий, поселкий, районий Советий депутаташа, халкъа дружинникаша хьнарe дакъа лоацаш хилча мара. Керда хьабаьнна хьувкъам лорабара беш бола болх лочкъораш де вIаштIехьдаргдоацача тайпара бе беза.

ХIанзалца хьа колхозашкеи совхозашкеи ишта вIаштIехьбаьккхабац из. Цунна тешал ду гражданашкара гучальхачен хьальхачен ялата а юрта боахама кхьча продукце а тоннаца. Следстве органаша кхташ уголовни делаш гIотта а даьд, техха а техкад керда хьабаьнна ялат лечкъадаьраша. Цхьабакъда, белгалдакхха деза, колхозийи совхозийи кулгалхой инициативагIа цхьаь ца! къоал дарах йола материал республика правоохранительни органашка хьачуена ца хилар.

Совхозийи пачхахьалкхен кхьча предприятейи директораша мукъа бенаб баьцадараш, сом, комсаш, харбаз - паста, доакъара культураш чуэцача хьнаре дакъа лаьцача гражданашта алапе чотах планегIа чуенача продукцех 15 процентага, планал совгIа чуенача продукцех 30 процентага кхачалца ца продукци тела.

Цхьабакъда, цхьаццадолча боахамий кхашка сихен дикен бола бара материальни безам тIабохийташ йолча цу стимулах бназа пайда эцац.

Кхеталеш да, цунах кхетамца, дас санна, кхоачашбеча балхах, боагIача мыьха санна, ишттa натуре яла йоагIача продукце а нийса учет а еш, пайда эца безаш хилар.

Цул совгIа, дош цу тайпара къоастадаро таро хулийт боахаме новкъостал де баькхача горожанаша массехк центнер варсаш, помидораш, Iажаш гулбаьчул тIехьагIа, царех оьло дакъа галешнен тIормигашкен дехкаш шоашта кхухьаш йола моттигаш ца нийсъяллийта.

Дерригa низаш тIадерзаде деза кхашка хьалкхель ерригa продукци кIезигагIа йовеш чуэцара, керда хьабаьнна хьувкъам боабешилечкъабеши йола моттигаш дIаяхара, халкъа рузкъанна тIаккхувлаш бола нах бехке бергболеи ловрголбоацеи хьал царна гоншаьтa оттадара.

С. ДЖУМАЛАЕВ Нохч - ГIалгIай АССР прокурора заместитель.

Редактор О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

30 ОКТЯБРЬ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».

8.25 — «Къоначер кхалой».

9.05 — «Тоа [illegible]». Художественни фильм.

10.20 — «Хита Кутателадзе» яхача телевизионни документальни фильма премьера.

10.35 — «[illegible] Свердловски опере...».

11.30 — «Кердадараш».

14.30 — «Кердадараш».

14.50 — Социалистически пачхьалкхий документальни фильмаш: «Са [illegible] — Брно» (ЧССР), «Польски командирах болча хьуршалла» (ПНР), «[illegible] сенера художникий» (ГДР).

15.30 — М. В. Ломоносова цIерагIча МГУ фортепиани классах, халкъа [illegible] йола концерт-очерк.

16.10 — «Кердадараш».

16.15 — «Вермита [illegible]».

16.45 — «Лаьттон, [illegible] форде тIам».

17.15 — В. Маяковский. Граждански лирика.

18.15 — Белоруссе Пачхьалкхен халкъара ансамбля концерт.

18.45 — «Тахан дунен тIа».

19.00 — «Хье кхайнавзинача бесса кхайнаргба лувнхора а». Мультипликационни фильм.

19.20 — Сийлахь-йоккхача Каталон 40 шу дузарга. «ТIом бовца тиъа ди» яха художественни фильм.

21.00 — «Ха».

21.35 — «Фу? Мича? Маца?». Телевизионни викторина.

22.55 — «Тахан дунен тIа».

II ПРОГРАММА

17.05 — Документальни фильмий программа.

18.00 — Вахара хьисап — советски. Заимлоагар балха династех йола телеочерк («Красный молот» завод).

18.15 — «Нохч-ГIалгIайчен ди».

18.35 — Халкъа тIахьежама [illegible].

19.00 — Спортивни Нохч-ГIалгIайче (нохчий меттала).

19.30 — Хоккей йола СССР чемпионат. «Спартак» — «Сокол». 2-гIа, 3-гIа периодаш. Перерыв йолча хана (20.05) — «[illegible] шун, бераш!».

21.00 — «Ха».

21.35 — «Дерригa морапевски бIу». Телевизионни художественни фильм. 2-гIа сери.

22.45 — «Кердадараш».

31 ОКТЯБРЬ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».

8.30 — «Вермита [illegible]».

9.00 — «ТIом бовца тиъа ди». Художественни фильм.

10.40 — «Путешественникий клуб».

11.40 — «Кердадараш».

14.30 — «Кердадараш».

14.50 — «Традицеш [illegible]». Москва телевизионни студей документальни фильмаш «[illegible] массехк ди», «ГIаьметта отта-ра йола [illegible]», «Форде тIа арадаьна тIом».

15.55 — «Хьалха [illegible]».

16.10 — «Кердадараш».

16.15 — «Хьо — [illegible]». Телевизионни журнал.

17.00 — Тха корреспондентий дуца.

17.20 — «...[illegible] шу денош бенклагIон».

18.15 — «Саги законе». Дакъа лоацаш ва СССР Лакхера судa председатель В. И. Теребилов.

18.45 — «Тахан дунен тIа».

19.00 — Шахматех йола дунен чемпионат. Информационни выпуск.

19.05 — Абая цIерагIча Казахски Пачхьалкхен академически опери балетон театра солиста, Казахски ССР халкъа артиста А. Димшева концерт.

20.00 — «Машар бахьан къовсам [illegible]». Останкинe концертни студера поэзе сайре.

22.25 — «Тахан дунен тIа».

22.40 — Шахматех йола дунен чемпионат. Информационни выпуск.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйранна гимнастика.

8.15 — «[illegible] дола [illegible]». Телевизионни документальни фильм.

8.15, 9.35 — География. 7-гIа класс. СССР [illegible].

9.05, 13.10 — Немций мотт. 2-гIа шу.

10.05 — ПТУ дешархошта. Физика. Кристаллий [illegible] цар белгаленаш.

10.35, 11.40 — Истори. 8-гIа класс. Ленински «Искра».

11.05 — «Вай бош».

12.10 — Юкъара биологи. 9-гIа класс.

12.40 — Физика. 8-гIа класс.

13.40 — Истори оагIонаш. «Дунен халкъашта [illegible] бухалой новкъостало», 1-ча Интернационалах.

14.20 — «Возрождение земли искусство». 2-гIа передача.

14.50 — «Тамашийна бесараш». Советски [illegible] фильмаш.

15.35 — «Кердадараш».

17.30 — «Тайпача Дона [illegible]». Телевизионни фильм.

18.20 — «Нохч-ГIалгIайчен ди».

18.40 — «Iалам норадо» (нохчий меттала).

19.10 — «Байн ди».

19.40 — «Вийса даьгьаза хиила шун, бераш!».

19.50 — «Шун [illegible]». Концерт (гIалгIай меттала).

20.20 — «Николай Бауман. Професси — революционер» яхача документальни фильма премьера.

20.30 — Л. В. Бетховен. № 1 йола фо мажора симфони. ДIадоах Польски радиой телевидени Москвача симфонически оркестра. Дирижер — Т. Юкай.

21.00 — «Ха».

21.35 — «Дерригa морапевски бIу». Телевизионни художественни фильм. 3-гIа сери.

22.40 — «Хьадолалургда [illegible]». Телевизионни документальни фильм.

23.00 — «Кердадараш».

РАДИО

30 ОКТЯБРЬ

6.40 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).

6.50 — Хоамаш. Хаоттам (эрсий меттала).

8.13 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.

8.23 — «Сердало» газета обзор.

8.30 — Передачай программа (эрсий меттала).

8.33 — Передачай программа (гIалгIай меттала).

8.35 — Даьлнех. Ленинах, партех йола стихаш» (нохчий меттала).

8.45 — Музыка (гIалгIай меттала).

9.15 — «Тхога ладу». Кьлатий обзор (нохчий меттала).

9.25 — Реклама (эрсий меттала).

9.30 — «Къона замана» (гIалгIай меттала).

16.00 — Передачай программа. Хаоттам (эрсий меттала).

16.01 — «Машар чIоагIбора тIехьа, империализма милитаристски политикана дуьхьало» (эрсий меттала).

16.15 — «Хаман хьалхабузланаш» (нохчий меттала).

16.30 — «Воша дийха [illegible] машагIкхетараш». Концерт (гIалгIай меттала).

18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).

18.30 — «Юрта социальни хьинант» (эрсий меттала).

УКВ

17.00 — «ЦIеча орленних йола повесть». Радиоспектакль.

17.43 — Синкъерамe иллеш.

18.12 — Илли дIаоал Т. Дашшевас.

18.25 — Халкъа шуьгьанаш.

31 ОКТЯБРЬ

6.40 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).

6.55 — Хоамаш. Хаоттам (эрсий меттала).

8.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.

8.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.

8.30 — Передачай программа (эрсий меттала).

8.33 — Передачай программа (нохчий меттала).

8.35 — Нохч-гIалгIай музыка концерт (нохчий меттала).

11.15 — «Терко е езаш я къахьегама эффективность» (эрсий меттала).

11.30 — «Агитатор фордо». Корреспонденци (гIалгIай меттала).

14.45 — «Знаменский» совхоза коартгIоашлелаярхошта кетадаь дола музыкальни радиооткрытка (гIалгIай меттала).

16.01 — Передачай программа. Хаоттам (эрсий меттала).

16.01 — «Партийни организацеш боахама механизме тоаяра» (эрсий меттала).

16.15 — «Социальни нийсо йоаца общество я капитализм». Беседа (нохчий меттала).

16.30 — «Халкъа таланташ». Музыкальни программа (гIалгIай меттала).

18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).

18.30 — «Юкъарча даьхьана — тохьал доакъар» (нохчий меттала).

УКВ

17.00 — Концерт.

17.30 — «СалаIаро минуташ». Музыкально - литературни передача.

17.49 — Илли дIаоал В. Дагаева.

18.25 — Иллеш, шуьгьанаш, халкъара, ешараш.

Хаоттам

Тахан республике гIоалеи Грознеи моржаш а йоаш, йоачах а йоацаш, Iуйрийна цхьайолча моттигашка дохк а доаллаш, малхбоалехьара секунде 0—5 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура республике 11—16, Грозне 13—15 градус йовхал йолаш хилеи тарлу.

Кхоана моржаш а йолаш, цхьайолча моттигашка докIе а делхаш, дохк а доаллаш. тайп-тайпарча оагIонашкахьара, секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура байсана 2—7, дийнахьа 8—13 градус йовхал йолаш хилеи тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковсе, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; [illegible] заместителa — 2-85-07; бехктохама секретаря — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-54-04; промышленностех транспортех — 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84; культура — 2-64-75; кехаташ — 2-85-64; корректорски — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-85-64; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинарей, ерей, шоаттен деношка

СФ00280. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковсе, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 4437.